

**UNIUNEA NAȚIONALĂ A NOTARILOR PUBLICI DIN
ROMÂNIA**

NOUL COD CIVIL

ÎNTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI PE ÎNȚELESUL TUTUROR

BUCUREȘTI 2011

CUPRINS

PATRIMONIUL	10
1. <i>Ce înseamnă patrimoniul?</i>	10
2. <i>Există vreo prevedere nouă în legătură cu patrimoniul persoanei fizice?</i>	10
DESPRE PERSOANA FIZICĂ.	11
CAPACITATEA DE FOLOSINȚĂ și	11
CAPACITATEA DE EXERCIȚIU.	11
1. <i>Ce înseamnă capacitatea de folosință ?</i>	11
2. <i>Când se naște și când încetează capacitatea de folosință a persoanei fizice capacitatea de folosință ?</i>	11
3. <i>Ce înseamnă capacitatea de exercițiu ?</i>	12
4. <i>Când se dobândește capacitatea de exercițiu ?</i>	12
RESPECTUL DATORAT FIINȚEI UMANE	13
ȘI DREPTURILOR EI INERENTE	13
1. <i>Există posibilitatea ca prin acte notariale autentice sau sub semnătură privată să se obțină foloase patrimoniale pentru prelevarea și transplantul de organe?</i> 13	13
2. <i>Cine poate avea calitatea de donator?</i>	13
3. <i>În ce condiții se poate face prelevarea de organe și țesuturi de la donatori în viață?</i>	13
4. <i>Există posibilitatea ca o persoană să-și exprime acordul încă din timpul vieții ca organele să fie prelevate în vederea transplantului, în eventualitatea decesului său ?</i>	14
5. <i>În ce condiții se poate face prelevarea de organe și țesuturi de la persoanele decedate?</i>	14
DESPRE OCROTIREA PERSOANEI FIZICE	15
1. <i>Există modificări importante în ceea ce privește ocrotirea persoanei fizice?</i> ...15	15
2. <i>Care sunt persoanele care pot face obiectul ocrotirii?</i>	16
OCROTIREA MINORULUI	16
1. <i>Cum se poate realiza ocrotirea minorului?</i>	16
2. <i>Când se instituie tutela minorului?</i>	16
3. <i>Cine are obligația să înștiințeze instanța de tutelă despre existența unui minor lipsit de îngrijire părintească?</i>	16
4. <i>Cine poate fi numit tutore?</i>	17
5. <i>Cine nu poate fi numit tutore?</i>	17
6. <i>Poate părintele să desemneze un tutore pentru copilul său în cazul în care acesta ar putea ajunge să fie lipsit de ocrotire părintească?</i>	17
7. <i>Cine numește tutorele?</i>	18
8. <i>Care sunt obligațiile și responsabilitățile în sarcina tutorelui?</i>	18
9. <i>Ce se întâmplă în situația în care tutorele nu își poate executa sarcina?</i>	19
10. <i>Când încetează tutela?</i>	20
11. <i>Ce se întâmplă când decedează tutorele?</i>	20
12. <i>Ce înseamnă CONSILIUL DE FAMILIE și care este rolul acestuia?</i>	20
13. <i>Care sunt atribuțiile instanței de tutelă?</i>	21
OCROTIREA MAJORULUI	21
1. <i>Cum se poate realiza ocrotirea majorului?</i>	21
a) <i>Punerea sub interdicție judecătorească</i>	21

1. Cine poate fi pus sub interdicție?.....	21
2. Cine poate cere punerea sub interdicție?.....	21
3. Cine poate fi desemnat ca tutore?.....	22
4. Cine numește tutorele?.....	22
5. Care sunt atribuțiile și obligațiile tutorelui persoanei puse sub interdicție?....	22
6. Există vreo situație în care tutorele poate face donații în numele persoanei puse sub interdicție judecătorească?.....	22
7. Când se poate ridica interdicția judecătorească?.....	22
CURATELA.....	23
1. Când poate fi instituită curatele?.....	23
2. Cine poate fi numit curator?.....	23
3. Când și cum încetează curatele?.....	23
CĂSĂTORIA ȘI LOGODNA	24
1. Ce se înțelege prin familie și soți?.....	24
2. Ce este căsătoria?.....	24
3. Ce este logodna?.....	24
4. De la ce vârstă se poate încheia căsătoria?.....	24
5. Există interdicții la căsătorie? Care sunt interdicțiile la căsătorie?.....	25
6. Căsătoriile încheiate în străinătate sunt recunoscute în România?.....	25
7. Ce nume vor purta soții după căsătorie?.....	25
8. Care sunt cazurile în care o căsătorie este nulă absolut?.....	25
9. Care sunt cazurile în care se poate cere anularea căsătoriei (când o căsătorie este nulă relativ)?.....	26
10. Care sunt efectele nulității căsătoriei?.....	26
11. Care sunt drepturile și obligațiile patrimoniale ale soților?.....	27
12. Există, totuși, anumite reguli comune care se aplică relațiilor patrimoniale dintre soți, indiferent de regimul matrimonial adoptat de către aceștia?.....	27
13. Cum se poate adopta un alt regimul matrimonial de către soți decât regimul comunității legale?.....	27
14. Când se poate încheia o convenție matrimonială?.....	28
DREPTURILE ȘI ÎNDATORIRILE SOȚILOR.....	29
1. Care sunt drepturile și îndatoririle soților?.....	29
2. Care sunt drepturile și îndatoririle personale ale soților?.....	29
3. Care sunt drepturile și obligațiile patrimoniale ale soților?.....	29
CELE 3 (TREI) REGIMURI MATRIMONIALE	31
1. Se poate modifica regimul matrimonial?.....	31
2. Cum se poate modifica regimul matrimonial?.....	31
3. Cum devin opozabile convențiile matrimoniale?.....	31
4. Există vreo instituție nouă introdusă în Codul civil, alături de convențiile matrimoniale?.....	31
I. REGIMUL COMUNITĂȚII LEGALE	32
1. Dacă soții optează să rămână în regimul comunității legale a bunurilor, care sunt considerate de lege ca fiind bunuri proprii ale soților?.....	32
2. Care este regimul juridic al bunurilor comune ale soților?.....	32
3. Dacă soții optează să rămână în regimul comunității legale a bunurilor, care sunt considerate de lege ca fiind bunuri proprii ale fiecăruia dintre soți?.....	33
4. Dacă soții optează să rămână în regimul comunității legale a bunurilor, cum sunt calificate veniturile din muncă și cele asimilate acestor?.....	33
5. Cum se poate face dovada faptului că un anumit bun este bun propriu sau bun comun al soților?.....	34

6. Care sunt datoriile comune ale soților ?.....	34
7. Care sunt datoriile proprii ale unuia dintre soți?.....	35
8. Se poate cere partajul bunurilor comune în timpul comunității?	35
9. Cum încetează regimului comunității legale de bunuri a soților?	35
10. Cum se lichidează regimului comunității legale?.....	35
II. REGIMUL SEPARAȚIEI DE BUNURI.....	36
1. Cum se poate adopta regimul matrimonial al separației de bunuri?	36
2. În ce constă regimul matrimonial al separației de bunuri?.....	36
3. Cum se face dovada bunurilor mobile proprii ale fiecărui soț?	36
4. Care este regimul bunurilor dobândite de soți în timpul regimului separației de bunuri?	36
III. REGIMUL COMUNITĂȚII CONVENȚIONALE	37
1. Când se aplică regimul comunității convenționale a bunurilor?.....	37
2. Ce se poate stabili prin convenția matrimonială atunci când soții înțeleg să adopte comunitatea convențională a bunurilor?.....	37
LOCUINȚA FAMILIEI.....	38
1. Ce este locuința familiei?.....	38
2. Se poate vinde sau închiria locuința familiei?	38
3. Pot fi înstrăinate bunurile ce mobilează sau decorează locuința familiei?....	38
4. Cum se poate proceda în cazul în care celălalt soț refuză să își dea acordul fără un motiv legitim?.....	38
5. Cum pot face cunoscut terților faptul că o anumită locuința este locuința familiei?.....	39
DIVORȚUL.....	39
1. Când poate avea loc divorțul?.....	39
A. DIVORȚUL PRIN ACORDUL SOȚILOR.....	39
2. Cine poate constata divorțul prin acordul soților?.....	39
3. Se poate divorța la notarul public și atunci când există copii minori născuți din căsătorie, din afara căsătoriei sau adoptați?	39
4. Pot fi reprezentați soții de mandatar la divorț pe cale administrativă sau prin procedură notarială?.....	40
B. DIVORȚUL DIN CULPĂ.....	40
1. Cine poate pronunța divorțul din culpă și în ce condiții?.....	40
2. Ce înseamnă prestația compensatorie?	40
3. Cum se stabilește prestația compensatorie?	40
4. Când încetează obligația de plată a prestației compensatorii?.....	40
5. Există vreo obligație de întreținere între foștii soți?.....	41
DESPRE FILIAȚIE.....	41
1. Cum se stabilește filiația?	41
2. Când poate fi recunoscut copilul?	41
3. Ce înseamnă prezumția de paternitate?.....	42
4. Ce înseamnă timpul legal al concepțiunii?.....	42
5. Poate fi revocată recunoașterea unui copil?.....	42
6. Care este modalitatea de stabilire a filiației unui copil rezultat în urma reproducerii umane asistate?	42
DESPRE ADOPTIE.....	43
1. Ce este adopția? Ce efecte produce?.....	43
2. Cine poate fi adoptat?.....	43
3. Cine nu poate adopta?	43

4. Cine trebuie să consimtă la adopție?	44
5. Când își pot da și, respectiv, revoca părinții consimțământul la adopție?	44
AUTORITATEA PĂRINTEASCĂ	44
1. Ce este autoritatea părintească?	44
2. Până când se execută autoritatea părintească?	44
3. Ce obligații au părinții față de copiii lor și până când?	44
4. Ce obligații au copiii față de părinți?	45
5. Ce drepturi au copiii asupra bunurilor părinților și ce drepturi au părinții asupra bunurilor copiilor lor?	45
6. Poate părintele să își delege autoritatea părintească?	45
OBLIGAȚIA DE ÎNTREȚINERE LEGALĂ	46
1. Între cine există obligația de întreținere?	46
2. Obligația de întreținere se poate transmite?	46
3. Când poate o persoană să solicite întreținere din partea celor obligați de lege la aceasta?	46
4. Cine poate fi obligat la îndeplinirea obligației de întreținere?	46
5. Cum se stabilește cuantumul întreținerii?	47
6. Cum se execută obligația de întreținere?	47
PROPRIETATEA PRIVATĂ	47
1. Ce înseamnă dreptul de proprietate privată?	47
2. Cum se pot stabili limitele exercitării dreptului de proprietate privată?	47
3. Cum se dobândește dreptul de proprietate privată?	47
4. Cum se stinge dreptul de proprietate?	48
5. Ce înseamnă proprietatea comună?	48
6. Care sunt formele proprietății comune?	48
7. Ce drepturi are coproprietarul în cazul coproprietății obișnuite?	48
8. Cum poate înceta coproprietatea?	49
9. Prin ce act se poate face partajul și cine trebuie să participe la partaj?	49
PROPRIETATEA PERIODICĂ	50
1. Ce înseamnă proprietate periodică?	50
2. Cum se naște proprietatea periodică?	50
3. Cum se exercită dreptul de proprietate asupra unui asemenea bun?	50
DEZMEMBRĂMINTELE DREPTULUI DE PROPRIETATE ..	51
A. Superficia	51
1. Ce este superficia?	51
2. Cum se dobândește dreptul de superficie?	51
3. Care este durata dreptului de superficie?	52
4. Cum se exercită dreptul de superficie?	52
5. Când încetează superficia?	52
B. Uzufuctul	52
1. Ce este uzufuctul?	52
2. Cum ia naștere?	52
3. Care este durata?	52
4. Cum se exercită dreptul de uzufuct?	53
5. Cum se stinge uzufuctul?	53
C. Uzul și Abitația	53
1. Ce este dreptul de uz?	53
2. Ce este dreptul de abitație?	53

3. Cum se constituie dreptul de uz / abitație?	53
4. Care sunt limitele dreptului de uz / abitație?	54
D. Servituțile	54
1. Ce este servitutea?	54
2. Cum se constituie?	54
3. Cum se sting servituțile?	54
FIDUCIA	55
1. Ce înseamnă fiducia?	55
2. Cum se stabilește fiducia?	55
3. Care sunt părțile contractului de fiducie?	56
4. Cine poate fi beneficiar al fiduciei?	56
5. Cum se poate modifica contractul de fiducie?	56
6. Cum încetează contractul de fiducie?	56
DESPRE MOȘTENIRE ȘI LIBERALITĂȚI	57
DESPRE MOȘTENIRI	57
1. Când se deschide moștenirea?	57
2. Care sunt felurile moștenirii?	57
3. Se pot face acte juridice în legătură cu o moștenire care nu a fost deschisă (respectiv în legătură cu moștenirea unei persoane care este încă în viață)?	58
4. Ce condiții trebuie să îndeplinească o persoană pentru a putea moșteni (pentru a avea capacitatea de a moșteni)?	58
5. Ce este nedemnitătea succesorală?	58
6. Nedemnitătea este o sancțiune definitivă sau efectele sale pot fi înlăturate?	59
7. Cine sunt moștenitorii legali?	59
8. În ce ordine vin la moștenire rudele defunctului și până la ce grad?	59
9. Ce înseamnă reprezentarea succesorală?	59
10. Care sunt persoanele ce pot fi reprezentate?	59
11. Care sunt drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor?	60
12. Există vreun drept special la moștenire a soțului supraviețuitor?	60
DESPRE TESTAMENTE	60
1. Ce este testamentul?	60
2. Cine poate dispune prin testament?	61
3. Care este conținutul testamentului?	61
4. Se pot întocmi testamente reciproce?	61
5. O persoană căsătorită poate dispune prin testament de partea sa din bunurile comune?	61
6. Care sunt formele sub care trebuie încheiat testamentul?	61
7. Cum poate fi revocat testamentul?	62
8. Se poate retracta revocarea testamentului?	62
9. Ce înseamnă dezmoștenirea?	62
10. Pot fi dezmoșteniți toți moștenitorii legali sau există anumite categorii de moștenitori care nu pot fi înlăturați total de la succesiune prin voința testatorului (autor al succesiunii)?	62
11. Cine sunt moștenitorii rezervatari și care este cuantumul rezervei lor?	62
SUBSTITUȚIILE FIDEICOMISARE	63
1) Ce este substituția fideicomisară?	63
2) Cum ia naștere substituția fideicomisară?	63
3) Care sunt drepturile substituitului și când se nasc ele?	64
4) Ineficacitatea substituției	64

LIBERALITĂȚILE REZIDUALE.....	64
1. Ce înseamnă liberalitatea reziduală?.....	64
2. O asemenea liberalitate aduce atingere drepturilor dobândite de către instituit?.....	64
DESPRE DONAȚIE	65
1. Ce este donația?.....	65
2. Cum se încheie donația?.....	65
3. Cine poate dispune prin donație (Cine poate avea calitatea de donator)?.....	65
4. Există vreo situație în care persoana pusă sub interdicție judecătorească poate dispune prin donație?.....	65
5. Cine nu poate primi prin donație?.....	65
6. Cum se poate încheia donația?.....	66
7. Există vreo nouă prevedere legală în legătură cu donația?.....	66
8. Când se poate revoca donația?.....	66
9. Care sunt efectele generale ale revocării?.....	66
10. Ce se întâmplă în cazul revocării donației dacă bunul donat a fost vândut sau ipotecat?.....	66
11. Se pot face donații viitorilor soți, în vederea încheierii căsătoriei?.....	67
12. Se pot face donații între soți? Se pot revoca donațiile între soți?.....	67
REZERVA SUCCESORALĂ ȘI CALITATEA DISPONIBILĂ .	67
1. Ce înseamnă rezerva succesorală?.....	67
2. Cine sunt moștenitorii rezervatari?.....	67
3. Care este întinderea rezervei succesorale?.....	67
4. Ce înseamnă calitatea disponibilă?.....	67
DESPRE TRANSMISIUNEA MOȘTENIRII. PARTAJUL	
SUCCESORAL ȘI RAPORTUL DONAȚIILOR.....	68
DESPRE TRANSMISIUNEA MOȘTENIRII.....	68
1. Ce înseamnă dreptul de opțiune succesorală?.....	68
2. Se poate accepta moștenirea în privința anumitor bunuri și renunța la moștenire în privința altor bunuri?.....	68
3. Dacă o persoană are, în același timp, vocație la o moștenire atât în calitate de moștenitor legal, cât și în calitate de moștenitor testamentar, poate opta succesoral distinct?.....	68
4. Care este termenul de opțiune succesorală?.....	69
5. Cine poate accepta succesiunea?.....	69
6. Cum poate fi acceptată moștenirea?.....	69
7. Care sunt efectele acceptării succesiunii?.....	69
8. Se poate face un inventar al bunurilor succesorale?.....	69
9. Se pot lua măsuri speciale de conservare a bunurilor succesorale?.....	70
10. Cum se poate renunța la o moștenire?.....	70
11. Ce efect are renunțarea la moștenire?.....	70
12. Se poate revoca renunțarea la moștenire?.....	70
13. Ce este certificatul de moștenitor?.....	70
14. Care sunt efectele certificatului de moștenitor?.....	70
15. Ce se întâmplă cât timp succesiunea unei persoane nu a fost acceptată?.....	70
16. În ce termen o succesiune poate fi declarată vacantă?.....	71
17. Ce înseamnă amintirile de familie?.....	71
18. Se pot partaja bunurile calificate ca amintiri de familie?.....	71
PARTAJUL SUCCESORAL	71

1. Cum pot fi împărțite bunurile moștenite?.....	71
DESPRE RAPORTUL DONAȚIILOR	71
1. Ce înseamnă raportul donațiilor?.....	72
2. Cine poate cere raportul donației?.....	72
3. Cum se efectuează raportul?.....	72
DESPRE CONTRACTE.....	72
REGULI GENERALE APLICABILE TUTUROR CONTRACTELOR:.....	72
CONTRACTE SPECIALE.....	75
DESPRE VÂNZARE ȘI SCHIMB	75
1) Ce este vânzarea?.....	75
2) Cine poate cumpăra sau vinde?.....	75
3) Cine nu poate cumpăra?.....	75
4) Cine nu poate vinde?.....	76
5) Ce bunuri se pot vinde?.....	76
6) În ce constă prețul vânzării?.....	76
7) Cum se poate face dovada plății prețului?.....	76
8) Cine plătește cheltuielile vânzării?.....	76
9) Ce se întâmplă în cazul nerespectării de către una dintre părți a promisiunii de vânzare sau a promisiunii de cumpărare?.....	76
10) Ce obligații principale are vânzătorul?.....	77
11) Ce obligații principale are cumpărătorul?.....	77
12) Există anumite varietăți de vânzări cărora li se aplică reguli speciale?.....	77
13) Unele reguli speciale de vânzare a imobilelor.....	77
14) Ce înseamnă vânzarea moștenirii?.....	77
15) Ce ar trebui să mai știm despre vânzări?.....	78
CONTRACTUL DE SCHIMB	78
1. Ce este contractul de schimb?.....	78
2. Care sunt regulile aplicabile contractului de schimb?.....	78
CONTRACTUL DE LOCAȚIUNE	79
1) Ce este contractul de locațiune?.....	79
2) Ce se poate închiria?.....	79
3) Care este prețul închirierii?.....	79
4) Când se încheie contractul de închiriere?.....	79
5) Se poate înscrie contractul de închiriere în cartea funciară? Ce formă trebuie să aibe contractul?.....	79
6) Care este perioadă maximă pentru închiriere?.....	80
7) Care sunt obligațiile locatarului?.....	80
8) Care sunt obligațiile locatarului?.....	80
9) Care sunt avantajele unui contract de locațiune încheiat la notar?.....	80
10) Unele reguli particulare ce trebuie avute în vedere la închirierea locuințelor:.....	80
11. Dacă un bun dat în locațiune este înstrăinat, contractul de locațiune este opozabil dobânditorului?.....	81
Subspecie de locațiune - ARENDA.....	81
1) Ce este arenda?.....	81
2) Ce bunuri pot fi arendate?.....	81
3) Se poate înscrie contractul de arendă în cartea funciară? Ce formă trebuie să aibe contractul?.....	82
4) Ce alte condiții mai trebuie îndeplinite?.....	82

5) Schimbarea categoriei de folosință.....	82
6) Alte avantaje ale contractului de arendă încheiat la notar.....	82
7) Este permisă subarendarea?.....	82
8) Când încetează contractul?.....	82
CONTRACTUL DE MANDAT.....	83
1) Ce este mandatul?.....	83
2) Care este puterea de reprezentare?.....	83
3) Ce formă poate să îmbrace mandatul?.....	83
4) Când este obligatorie forma autentică notarială obligatorie?.....	83
5) Care este durata mandatului?.....	83
6) Care este întinderea mandatului?.....	84
7) Care sunt obligațiile mandatarului?.....	84
8) Care sunt obligațiile mandantului?.....	84
9) Care sunt modalitățile de încetare a mandatului?.....	84
10) Ce trebuie făcut în cazul revocării procurii autentice notariale?.....	84
11) Există anumite forme specifice de mandat care au fost reglementate special în Codul Civil?.....	85
DESPRE REPREZENTARE.....	85
1. Din ce poate rezulta puterea de reprezentare?.....	85
2. Ce formă trebuie să îmbrace împuternicirea?.....	86
3. Poate împuternicitul (reprezentantul) să încheie un contract cu sine însuși sau cu o altă persoană pe care tot el o reprezintă?.....	86
4. Cum poate înceta împuternicirea?.....	86
CONTRACTUL DE COMODAT.....	86
1. Ce înseamnă contractul de comodat?.....	86
2. Ce drepturi și obligații are comodatarul?.....	86
3. Care sunt avantajele încheierii contractului de comodat în formă autentică?.....	86
CONTRACTUL DE RENTĂ VIAGERĂ.....	87
1) Ce înseamnă contractul de rentă viageră?.....	87
2) Cum se poate constitui o rentă viageră?.....	87
3) Pe ce durată se poate constitui renta viageră?.....	87
4) Există cazuri în care contractul de rentă viageră nu produce niciun efect?.....	87
5) Se poate cere executarea silită a ratelor?.....	87
6) Se poate cere rezoluțiunea contractului de rentă viageră?.....	88
7) Există o prezumție legală în legătură cu contractul de rentă viageră?.....	88
CONTRACTUL DE ÎNTREȚINERE.....	88
1. Ce înseamnă contract de întreținere?.....	88
2. În ce formă se încheie contractul de întreținere?.....	88
3. Cum se poate constitui contractul de întreținere?.....	88
4. Pe ce durată se poate constitui contractul de întreținere?.....	88
5. Care sunt obligațiile debitorului obligației de întreținere (ale celui care se obligă la prestarea întreținerii)?.....	89
6. Creditorul (beneficiarul) obligației de întreținere își poate ceda dreptul la întreținere?.....	89
7. Poate fi înlocuită obligația de întreținere?.....	89
8. Cum încetează contractul de întreținere?.....	89
9. Există o prezumție legală în legătură cu contractul de întreținere?.....	89
TRANZACȚIA.....	90
1. Ce este tranzacția?.....	90

2. Există aspecte cu privire la care părțile nu pot tranzacționa?.....	90
3. Când este nulă o tranzacție?.....	90
4. Cum se constată o tranzacție?.....	91
DESPRE GARANȚII.....	91
I. Fidejusiunea	91
1. Ce este fidejusiunea?.....	91
2. Cum se poate încheia fidejusiunea?.....	91
II. Ipoteca	91
1. Ce este ipoteca?.....	91
2. Ce poate constitui obiect al ipotecii?.....	92
3. De câte feluri sunt ipotecile?.....	92
4. Cum se constituie ipotecile imobiliare?.....	92
5. Cine beneficiază de ipotecă legală?.....	92
6. Ce este ipoteca mobilă?.....	92
7. Cum se sting ipotecile?.....	93

PATRIMONIUL

Sediul materiei: art. 31 Cod civil

1. Ce înseamnă patrimoniul?

Patrimoniul include toate drepturile și datoriile ce pot fi evaluate în bani și aparțin acesteia (altfel spus, patrimoniul persoanei cuprinde totalitatea drepturilor și obligațiilor acesteia).

Orice persoană fizică sau persoană juridică este **titulară a unui patrimoniu**.

2. Există vreo prevedere nouă în legătură cu patrimoniul persoanei fizice?

Codul civil introduce pentru prima dată noțiunea de „masă patrimonială”

Patrimoniul poate cuprinde mai multe mase patrimoniale, stabilite în condițiile legii.

De exemplu:

a) masa patrimonială de afectatiune – este **acea diviziune a patrimoniului care cuprinde bunurile afectate exercitării unei profesii autorizate;**

Patrimoniul de afectatiune se stabilește prin actul încheiat de titular, cu respectarea condițiilor de formă și de publicitate prevăzute de lege.

b) masa patrimonială fiduciară - este **acea diviziune a patrimoniului care cuprinde drepturile reale, de creanță, garanții ori alte drepturi patrimoniale transferate de către constituitor către unul sau mai mulți fiduciar, care le exercită într-un scop determinat;**

c) alte mase patrimoniale determinate potrivit legii.

***DESPRE PERSOANA FIZICĂ.
CAPACITATEA DE FOLOSINȚĂ ȘI
CAPACITATEA DE EXERCIȚIU.***

Sediul materiei: art. 34 – 57 Cod civil

Persoana fizică se **bucură de capacitate de folosință și de capacitatea de exercițiu.**

1. Ce înseamnă capacitatea de folosință?

Capacitatea de folosință este aptitudinea persoanei de a avea drepturi și obligații civile.

2. Când se naște și când încetează capacitatea de folosință a persoanei fizice capacitatea de folosință?

Capacitatea de folosință **începe la nașterea persoanei și încetează odată cu moartea acesteia.**

În cazuri excepționale, persoana fizică poate avea capacitate de folosință și înainte de a se naște.

Astfel, ***drepturile copilului sunt recunoscute de la concepțiune***, însă ***numai dacă el se naște viu*** (Această prevedere are importanță mai ales în materie succesorală. De exemplu, un copil care se naște după moartea tatălui său, îl va putea moșteni).

Moartea unei persoane se constată fie *prin actul de deces*, fie *prin hotărârea judecătorească de declarare a morții*. **În ambele cazuri, dovada decesului se face prin certificatul de deces.**

Cel dispărut este socotit a fi în viață, dacă nu a intervenit o hotărâre declarativă de moarte rămasă definitivă.

Dacă cel declarat mort este în viață, se poate cere, oricând, anularea hotărârii prin care s-a declarat moartea.

În viziunea Noului Cod Civil nu mai este reglementată instituția juridică a declarării dispariției.

Orice persoană interesată poate cere oricând anularea hotărârii declarative de moarte, în cazul în care se descoperă certificatul de deces al celui declarat mort.

3. Ce înseamnă capacitatea de exercițiu?

Capacitatea de exercițiu este aptitudinea persoanei de a încheia singură acte juridice civile.

4. Când se dobândește capacitatea de exercițiu?

Capacitatea de exercițiu îmbracă două forme :
capacitatea de exercițiu restrânsă și
capacitatea de exercițiu deplină.

a. Capacitatea de exercițiu **restrânsă** aparține ***minorului care a împlinit vârsta de 14 ani*** are capacitatea de exercițiu restrânsă.

Minorul care are capacitate de exercițiu restrânsă poate face singur doar acte de conservare, acte de administrare care nu îl prejudiciază, precum și acte de dispoziție de mică valoare, cu caracter curent și care se execută la data încheierii lor, în timp ce pentru restul actelor (precum actele de dispoziție, acte de administrare care îl pot prejudicia), minorul are nevoie de încuviințarea părinților sau, după caz, a tutorelui, iar în cazurile prevăzute de lege, și de autorizarea instanței de tutelă

Regimul unor acte ale minorului: Minorul poate să încheie acte juridice privind *munca, îndeletnicirile artistice sau sportive ori referitoare la profesia sa, cu încuviințarea părinților sau a tutorelui*, precum și cu respectarea dispozițiilor legii speciale, dacă este cazul. În acest caz, minorul exercită singur drepturile și execută tot astfel obligațiile izvorâte din aceste acte și poate dispune singur de veniturile dobândite.

b. Capacitatea de exercițiu **deplină** începe la data ***când persoana devine majoră***.

Persoana devine **majoră la împlinirea vârstei de 18 ani**.

Minorul căsătorit dobândește **capacitatea deplină de exercițiu**. Minorii se pot căsători, în mod excepțional, de la vârsta de 16 ani.

Capacitatea de exercițiu **anticipată**. Pentru motive temeinice, instanța de tutelă poate recunoaște **minorului care a împlinit vârsta de 16 ani capacitatea deplină de exercițiu**. În acest scop, vor fi ascultați și părinții sau tutorele minorului, luându-se, când este cazul, și avizul consiliului de familie. Dovada capacității de exercițiu anticipate se face cu hotărârea judecătorească emisă de instanța de tutelă.

RESPECTUL DATORAT FIINȚEI UMANE ȘI DREPTURILOR EI INERENTE

Sediul materiei: art. 70 – 77 Cod civil

1. Există posibilitatea ca prin acte notariale autentice sau sub semnătură privată să se obțină foloase patrimoniale pentru prelevarea și transplantul de organe?

Orice acte care au ca obiect conferirea unei valori patrimoniale corpului uman, elementelor sau produselor sale sunt lovite de nulitate absolută, cu excepția cazurilor expres prevăzute de lege.

Altfel spus, **obținerea de foloase materiale sau avantaje** - de orice natură - în schimbul acordului pentru prelevarea și transplantul de organe **este strict interzisă de lege**.

2. Cine poate avea calitatea de donator?

Prelevarea și transplantul de organe, țesuturi și celule de origine umană se poate face fie de la donatori în viață, fie de la donatori decedați.

3. În ce condiții se poate face prelevarea de organe și țesuturi de la donatori în viață?

Prelevarea de organe și țesuturi se face exclusiv în cazurile și condițiile prevăzute de lege.

Prelevarea nu poate fi făcută decât de la **persoane majore, care au capacitate deplină de exercițiu** (nu poate fi făcută prelevarea de la minori sau de la persoanele aflate în viață, lipsite de discernământ din cauza unui handicap mintal, unei tulburări mintale grave sau dintr-un alt motiv similar, în afara cazurilor expres prevăzute de lege).

Prelevarea se face doar cu **acordul scris, liber, prealabil și expres al donatorului**; acordul pentru prelevarea și transplantul de organe de la un donator în viață se întocmește în formă autentică și trebuie să cuprindă declarația donatorului că a fost informat cu privire la riscurile intervenției, în ceea ce privește organul, țesutul, celulele care urmează a fi prelevat/prelevate.

Donatorul poate reveni oricând asupra acordului (consimțământului), până în momentul prelevării.

4. Există posibilitatea ca o persoană să-și exprime acordul încă din timpul vieții ca organele să fie prelevate în vederea transplantului, în eventualitatea decesului său ?

O persoană cu capacitate deplină de exercițiu își poate exprima în timpul vieții, în mod anticipat, acordul la prelevarea de organe și țesuturi după decesul său, **prin testament sau prin declarație autentică.**

5. În ce condiții se poate face prelevarea de organe și țesuturi de la persoanele decedate?

Prelevarea de la persoanele decedate:

- se face exclusiv în cazurile și condițiile prevăzute de lege;
- prelevarea nu poate fi făcută decât **cu acordul scris, exprimat în timpul vieții, al persoanei decedate;**
- dacă persoana decedată nu și-a exprimat acordul în timpul vieții, este necesar **acordul scris, liber, prealabil și expres dat, în ordine, de soțul supraviețuitor, de părinți, de descendenți ori, în sfârșit, de rudele în linie colaterală până la al patrulea grad inclusiv** (ordinea în care sunt chemate rudele defunctului pentru a-și exprima acordul cu privire la prelevarea de organe și transplant diferă de ordinea în care acestea sunt chemate la succesiune).

DESPRE OCROTIREA PERSOANEI FIZICE

Sediul materiei: art. 104 – 186 Cod civil

Dispoziții generale (art. 104 – 109 Cod civil)

1. Există modificări importante în ceea ce privește ocrotirea persoanei fizice?

Ocrotirea este reglementată la fel ca în vechiul Cod civil, numai că toate ***atribuțiile se exercită de instanța de tutelă, în locul autorității tutelare.***

Însă, spre deosebire de vechea legislație, sunt introduse noi posibilități de ocrotire a persoanei:

- posibilitatea părintelui de a desemna un tutore sau de a îndepărta de la funcția de tutore o anumită persoană (care se manifestă fie prin declarație autentică, fie prin contract de mandat încheiat în formă autentică, fie prin testament,);

- posibilitatea persoanei fizice ca, în mod anticipativ, să-și desemneze propriul curator în cazul în care, din pricina bătrâneții, a bolii sau a altor motive prevăzute de lege se va impune numirea unui curator în privința lor (desemnarea se poate face fie prin înscris autentic, fie prin contract de mandat încheiat în formă autentică);

- instituția Consiliului de Familie

- responsabilități crescute în sarcina tutorelui.

Sunt supuși unor măsuri speciale de ocrotire **minorii** și **cei care, deși capabili, din cauza bătrâneții, a bolii sau a altor motive prevăzute de lege nu pot să își administreze bunurile și nici să își apere interesele în condiții corespunzătoare.**

2. Care sunt persoanele care pot face obiectul ocrotirii?

Pot fi ocrotite persoanele lipsite de capacitate de exercițiu, respectiv:

- **Minorii**
- **Majorii care, deși capabili, din cauza bătrâneții, a bolii sau a altor motive prevăzute de lege, nu pot să își administreze bunurile și nici să își apere interesele în condiții corespunzătoare.**

I.

OCROTIREA MINORULUI (art. 110 – 163 Cod civil)

1. Cum se poate realiza ocrotirea minorului?

Se realizează

- prin **părinți**;
- prin **instituirea tutelei**,
- prin **darea în plasament**
- prin **alte măsuri de protecție specială prevăzute de lege**

2. Când se instituie tutela minorului?

Se instituie **atunci când minorul este lipsit de îngrijire părintească, datorită faptului că ambii părinți sunt**, după caz, decedați, necunoscuți, decăzuți din exercițiul drepturilor părintești sau li s-a aplicat pedeapsa penală a interzicerii drepturilor părintești, sunt puși sub interdicție judecătorească, dispăruți ori declarați judecătorește morți, precum și în cazul în care, la încetarea adopției, instanța hotărăște că este în interesul minorului instituirea unei tutele.

3. Cine are obligația să înștiințeze instanța de tutelă despre existența unui minor lipsit de îngrijire părintească?

a) persoanele apropiate minorului, precum și administratorii și locatarii casei în care locuiește minorul;

b) serviciul de stare civilă, cu prilejul înregistrării morții unei persoane, precum și **notarul public**, cu prilejul deschiderii unei proceduri succesoriale;

c) instanțele judecătorești, cu prilejul condamnării la pedeapsa penală a interzicerii drepturilor părintești;

d) **organele administrației publice locale, instituțiile de ocrotire,** precum și **orice altă persoană.**

4. Cine poate fi numit tutore?

Orice persoană fizică sau soțul și soția, împreună, dacă nu se află în vreunul dintre cazurile de incompatibilitate prevăzute de Codul Civil.

5. Cine nu poate fi numit tutore?

Nu poate fi tutore:

a) minorul, persoana pusă sub interdicție judecătorească sau cel pus sub curatelă;

b) cel decăzut din exercițiul drepturilor părintești sau declarat incapabil de a fi tutore;

c) cel căruia i s-a restrâns exercițiul unor drepturi civile, fie în temeiul legii, fie prin hotărâre judecătorească, precum și cel cu rele purtări reținute ca atare de către o instanță judecătorească;

d) cel care, exercitând o tutelă, a fost îndepărtat din aceasta în condițiile art. 158;

e) cel aflat în stare de insolvabilitate;

f) cel care, din cauza intereselor potrivnice cu cele ale minorului, nu ar putea îndeplini sarcina tutelei;

g) **cel înlăturat prin înscris autentic sau prin testament de către părintele care exercita singur, în momentul morții, autoritatea părintească.**

6. Poate părintele să desemneze un tutore pentru copilul său în cazul în care acesta ar putea ajunge să fie lipsit de ocrotire părintească?

Părintele poate desemna, **prin act unilateral sau prin contract de mandat, încheiate în formă autentică, ori, după caz, prin testament,** persoana care urmează a fi numită tutore al copiilor săi.

Atât contractul de mandat (care este un act încheiat pentru cauză de moarte), cât și testamentul se înscriu în Registrul Național Notarial al Testamentelor Autentice.

Această **desemnare poate fi revocată oricând de către părinte,** chiar și printr-un înscris sub semnătură privată.

Înscrisul prin care se revocă persoana desemnată pentru a fi numită tutore se va înscrie în registrele publice specializate, respectiv în Registrul Național Notarial al Testamentelor Autentice (*în cazul în care desemnarea sau revocarea persoanei care ar urma să fie numită tutore a fost făcută prin testament*) sau în Registrul Național Notarial al Revocărilor de Procuri (*în cazul în care desemnarea persoanei care ar urma să fie numită tutore a fost făcută prin contract de mandat*).

Notarul public sau instanța de tutelă, după caz, are obligația să verifice la registrele prevăzute mai sus dacă persoana desemnată pentru a fi tutore nu a fost revocată.

7. Cine numește tutorele?

Tutorele este numit de către instanța de tutelă

Există o deosebire între **desemnarea și numirea tutorelui** :

- **Părinții/părintele** care exercită autoritatea părintească pot/ poate să **desemneze**, prin act unilateral, contract de mandat sau testament, persoana care urmează a fi numită tutore.

- **Numai instanța de tutelă numește tutorele.**

8. Care sunt obligațiile și responsabilitățile în sarcina tutorelui?

Tutela este o sarcină personală – tutorele trebuie să exercite personal această sarcină, nu poate delega sarcina către un terț – nu poate da "procură" (excepție: când instanța de tutelă, cu avizul Consiliului de Familie, ținând cont de mărimea și compunerea patrimoniului minorului, să decidă ca administrarea patrimoniului acestuia sau numai a unei părți din acesta, să fie încredințate unei persoane fizice sau juridice specializate)

Tutela este o sarcină gratuită (tutorele, totuși, poate fi îndreptățit, pe perioada exercitării sarcinilor, **la o remunerație, cuantumul fiind stabilit de către instanța de tutelă, cu avizul Consiliului de Familie, iar cuantumul neputând depăși 10% din veniturile produse de bunurile minorului**).

Tutela se exercită numai în interesul minorului.

Tutela se exercită atât în ceea ce privește persoana minorului (cu privire la domiciliul acestuia, a felului învățaturii și pregătirii profesionale), cât și în ceea ce privește bunurile minorului.

După numirea tutorelui, în maxim 10 zile de la data numirii tutorelui, un delegat al instanței de tutelă va verifica la fața locului **toate bunurile minorului** și va întocmi **un inventar al acestora**, în prezența tutorelui și a membrilor Consiliului de familie. Inventarul va fi **supus aprobării instanței de tutelă**.

Înainte de întocmirea acestui inventar, tutorele nu va putea face decât acte de administrare și conservare a bunurilor minorului.

Tutorele îl reprezintă pe minorul sub 14 ani la încheierea actelor juridice și încuviințează, în scris, actele pe care minorul între 14 și 18 ani le încheie.

În privința actelor de dispoziție :

- **Tutorele nu poate, în numele minorului, să facă donații și nici să garanteze obligația altuia.** (Fac excepție darurile obișnuite, potrivite cu starea materială a minorului).

- **Tutorele poate doar cu avizul consiliului de familie și autorizarea instanței de tutelă, să facă:**

- acte de înstrăinare, împărțeală, ipotecare ori de grevare cu alte sarcini reale a bunurilor minorului,

- să renunțe la drepturile patrimoniale ale acestuia, precum și
- să încheie în mod valabil orice alte acte ce depășesc dreptul de administrare.

- Autorizarea instanței de tutelă este întotdeauna prealabilă pentru fiecare act în parte. De asemenea, în caz de vânzare, instanța stabilește felul vânzării și condițiile de încheiere a actului (acordul părților, licitație sau în alt mod).

Actele făcute cu încălcarea acestor dispoziții sunt lovite de nulitate relativă. În aceste cazuri, acțiunea în anulare poate fi exercitată de tutore, de consiliul de familie sau de oricare membru al acestuia, precum și de către procuror, din oficiu sau la sesizarea instanței de tutelă.

- Este **interzisă încheierea de acte juridice între tutore/soțul tutorelui/o rudă în linie dreaptă/frății sau surorile tutorelui** – pe de-o parte - **și minor** – pe de altă parte (*excepție* – atunci când bunul minorului se cumpără la licitație publică, când există o garanție reală asupra bunului minorului sau când bunul este deținut în coproprietate cu minorul).

Cu toate acestea, tutorele poate înstrăina, fără avizul consiliului de familie și fără autorizarea instanței de tutelă, bunurile supuse pieririi, degradării, alterării ori depreciării, precum și cele devenite nefolositoare pentru minor

- Nici cu autorizarea instanței de tutelă, tutorele nu poate folosi sumele de bani și instrumentele de capital pentru efectuarea unor tranzacții pe piața de capital.

Cel numit tutore este dator să continue îndeplinirea sarcinilor tutelei

Poate refuza continuarea tutelei **doar** :

- a) cel care are vârsta de 60 de ani împliniți;
- b) femeia însărcinată sau mama unui copil mai mic de 8 ani;
- c) cel care crește și educă 2 sau mai mulți copii;
- d) cel care, din cauza bolii, a infirmității, a felului activităților desfășurate, a depărtării domiciliului de locul unde se află bunurile minorului sau din alte motive întemeiate, nu ar mai putea să îndeplinească această sarcină.

În cazul refuzului de a continua sarcina tutelei, în alte cazuri decât cele prevăzute mai sus, **tutorele poate fi sancționat cu amendă civilă, în folosul statului,** care nu poate depăși valoarea unui salariu minim pe economie. Amenda poate fi repetată de cel mult 3 ori, la interval de câte 7 zile, după care se va numi un alt tutore.

De asemenea, **dacă tutorele, din culpa sa, îndeplinește defectuos sarcina tutelei, va fi obligat la plata unei amenzi civile, în folosul statului,** care nu poate depăși 3 salarii medii pe economie

Amenda civilă se aplică de către instanța de tutelă, prin încheiere executorie.

9. Ce se întâmplă în situația în care tutorele nu își poate executa sarcina?

Instanța de tutelă va numi un **curator special atunci când:**

- între tutore și minor **apar interese contrare;**
- **tutorele, din cauza bolii sau din alte motive nu poate îndeplini un act în numele minorului pe care îl reprezintă sau ale cărui acte le încuviințează;**
- **pentru motive temeinice, în cadrul procedurii succesorale notariale, notarul public va numi un curator special.**

10. Când încetează tutela?

Tutela încetează în cazul în care

- **nu se mai menține situația care a dus la instituirea tutelei** (minorul nu mai este lipsit de îngrijire părintească sau minorul a ajuns la vârsta majoratului sau a dobândit capacitate de exercițiu deplină ca urmare a căsătoriei)
- **minorul a murit.**

11. Ce se întâmplă când decedează tutorele?

În cazul morții tutorelui, moștenitorii săi sau orice altă persoană dintre cele care au obligația să înștiințeze instanța de tutelă despre existența unui minor lipsit de îngrijire părintească, **au datoria de a înștiința de îndată, instanța de tutelă.**

Până la numirea unui nou tutore, **moștenitorii vor prelua sarcina tutelei.** Dacă sunt mai mulți moștenitori, **aceștia pot desemna, prin procură specială, pe unul dintre ei să îndeplinească în mod provizoriu sarcinile tutelei.**

12. Ce înseamnă CONSILIUL DE FAMILIE și care este rolul acestuia?

Consiliul de familie se poate constitui **pentru a supraveghea modul în care tutorele își exercită drepturile și își îndeplinește îndatoririle cu privire la persoana și bunurile minorului.**

Instanța de tutelă poate constitui un consiliu de familie, **compus din 3 rude sau afini, ținând seama de gradul de rudenie și de relațiile personale cu familia minorului.** În lipsă de rude sau afini pot fi numite și alte persoane care au avut legături de prietenie cu părinții minorului sau care manifestă interes pentru situația acestuia. Soțul și soția nu pot fi, împreună, membri ai aceluiași consiliu de familie. În aceleași condiții, instanța de tutelă numește și 2 supleanți.

Tutorele nu poate fi membru în consiliul de familie

Numirea membrilor consiliului de familie se face cu acordul acestora.

Consiliul de familie este convocat.

Cei convocați sunt obligați să se prezinte personal la locul indicat în actul de convocare.

În cazul în care aceștia nu se pot prezenta, ***ei pot fi reprezentați de persoane care sunt rude sau afini cu părinții minorului, dacă aceste persoane nu sunt desemnate sau convocate în nume propriu ca membri ai consiliului de familie. Soții se pot reprezenta reciproc.***

Consiliul de familie dă avize consultative, la solicitarea tutorelui sau a instanței de tutelă, ***și ia decizii***, în cazurile prevăzute de lege.

Deciziile consiliului de familie vor fi motivate și consemnate într-un ***registru special constituit***, care se ține de unul dintre membrii consiliului, desemnat în acest scop de instanța de tutelă.

Actele încheiate de tutore în lipsa avizului consultativ sunt anulabile. Încheierea actului cu nerespectarea avizului atrage numai răspunderea tutorelui.

13. Care sunt atribuțiile instanței de tutelă?

Instanța de tutelă are sarcina să efectueze un control efectiv și continuu asupra modului în care tutorele și consiliul de familie își îndeplinesc atribuțiile cu privire la minor și la bunurile acestuia.

Tutorele este dator să prezinte anual instanței de tutelă o dare de seamă asupra modului în care s-a îngrijit de minor, precum și despre administrarea bunurilor acestuia.

II.

OCROTIREA MAJORULUI (art. 164 – 186 Cod civil)

1. Cum se poate realiza ocrotirea majorului?

Ocrotirea majorului se poate realiza prin:

- a) punerea sub interdicție judecătorească;***
- b) instituirea curatelei.***

a) Punerea sub interdicție judecătorească

1. Cine poate fi pus sub interdicție?

Poate fi pus sub interdicție judecătorească:

- Persoana care are capacitate deplină de exercițiu (majorul) care nu are discernământul necesar pentru a se îngriji de interesele sale, din cauza alienației ori debilității mintale, va fi pusă sub interdicție judecătorească.***
- Minorii cu capacitate de exercițiu restrânsă.***

2. Cine poate cere punerea sub interdicție?

- a) **persoanele apropiate persoanei în privința căreia se impune luarea măsurii**, precum și administratorii și locatarii casei în care locuiește persoana;
- b) **serviciul de stare civilă**, cu prilejul înregistrării morții unei persoane, precum și **notarul public**, cu prilejul deschiderii unei proceduri succesoriale;
- c) **instanțele judecătorești**, cu prilejul condamnării la pedeapsa penală a interzicerii drepturilor părintești;
- d) **organele administrației publice locale, instituțiile de ocrotire**, precum și **orice altă persoană**.

3. Cine poate fi desemnat ca tutore?

Orice persoană care are capacitatea deplină de exercițiu poate desemna prin act unilateral sau contract de mandat, încheiate în formă autentică, persoana care urmează a fi numită tutore pentru a se îngriji de persoana și bunurile sale în cazul în care ar fi pusă sub interdicție judecătorească.

Desemnarea făcută prin act unilateral sau contract de mandat, încheiate în formă autentică, **poate fi revocată oricând**, de către persoana care are capacitatea de exercițiu deplină, fie prin înscris autentic, fie prin înscris sub semnătură privată.

Înscrisul prin care se revocă persoana desemnată pentru a fi numită tutore se va înscrie în registrele publice specializate, respectiv în Registrul Național Notarial al Revocărilor de Procuri (*în cazul în care desemnarea persoanei care ar urma să fie numită tutore a fost făcută prin contract de mandat*).

Notarul public sau instanța de tutelă, după caz, are obligația să verifice la registrul prevăzut mai sus dacă persoana desemnată pentru a fi tutore nu a fost revocată.

4. Cine numește tutorele?

Tutorele este numit de către instanța de tutelă

Există o **deosebire între desemnarea și numirea tutorelui** :

- **orice persoană care are capacitatea deplină de exercițiu poate desemna** prin act unilateral sau contract de mandat, încheiate în formă autentică, persoana care urmează a fi numită tutore pentru a se îngriji de persoana și bunurile sale în cazul în care ar fi pusă sub interdicție judecătorească.

- **Numai instanța de tutelă numește tutorele.**

5. Care sunt atribuțiile și obligațiile tutorelui persoanei puse sub interdicție?

În privința tutelei persoanei puse sub interdicție judecătorească se aplică regulile tutelei minorului, în măsura în care legea nu prevede altfel.

6. Există vreo situație în care tutorele poate face donații în numele persoanei puse sub interdicție judecătorească?

Codul civil prevede o situație specială, în sensul că tutorele poate gratifica, din bunurile celui pus sub interdicție, numai cu avizul Consiliului de familie și cu autorizarea instanței de tutelă, pe descendenții persoanei puse sub interdicție. Toate aceste donații nu pot fi făcute fără scutire de raport.

7. Când se poate ridica interdicția judecătorească?

Interdicția judecătorească se ridică dacă au încetat cauzele care au provocat luarea acestei măsuri de ocrotire.

CURATELA

1. Când poate fi instituită curatela?

Se poate institui curatela în următoarele cazuri:

a) dacă, din cauza bătrâneții, a bolii sau a unei infirmități fizice, o persoană, deși capabilă, nu poate, personal, să își administreze bunurile sau să își apere interesele în condiții corespunzătoare și, din motive temeinice, nu își poate numi un reprezentant sau un administrator;

b) dacă, din cauza bolii sau din alte motive, o persoană, deși capabilă, nu poate, nici personal, nici prin reprezentant, să ia măsurile necesare în cazuri a căror a rezolvare nu suferă amânare;

c) dacă o persoană, fiind obligată să lipsească vreme îndelungată de la domiciliu, nu a lăsat mandatar sau un administrator general;

d) dacă o persoană a dispărut fără a exista informații despre ea și nu a lăsat un mandatar sau un administrator general.

2. Cine poate fi numit curator?

Orice persoană care are capacitatea deplină de exercițiu poate desemna prin act unilateral sau contract de mandat, încheiate în formă autentică, persoana care urmează a fi numită curator al său, în cazul în care s-ar impune luarea unei asemenea măsuri de ocrotire.

Numirea curatorului se face de către instanța de tutelă.

3. Când și cum încetează curatela?

Instanța de tutelă poate ridica această măsură de ocrotire dacă au încetat cauzele care au provocat instituirea curatelei.

CĂȘĂTORIA ȘI LOGODNA

Sediul materiei: art. 266 – 306 Cod Civil

1. Ce se înțelege prin familie și soți?

Familia - se întemeiază pe:

- căsătoria liber consimțită între soți;
- egalitatea soților;
- dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea și educarea copiilor lor.

Soți - **bărbatul și femeia uniți prin căsătorie.**

2. Ce este căsătoria?

Este **uniunea liber consimțită între un bărbat și o femeie**, încheiată în condițiile legii, **cu scopul de a întemeia o familie.**

Consimțământul la căsătorie se exprimă **personal de către fiecare** dintre viitorii soți.

3. Ce este logodna?

Logodna este promisiunea reciprocă, pe care un bărbat și o femeie și-o fac de a încheia căsătoria.

4. De la ce vârstă se poate încheia căsătoria?

Vârsta la care o persoană se poate căsători este **18 ani (vârsta majoratului).**

În mod excepțional (dacă există motive temeinice) – de la 16 ani, doar cu **încuviințarea părinților/tutorei** (dacă este cazul) și cu **autorizarea instanței de tutelă**, în baza unui **aviz medical.**

5. Există interdicții la căsătorie? Care sunt interdicțiile la căsătorie?

Nu se pot căsători:

- **o persoană deja căsătorită** nu mai poate încheia o nouă căsătorie (este **interzisă bigamia**);
- **rudetele în linie dreaptă** (de exemplu: părinte cu copil, bunic cu nepot) **și rudetele în linie colaterală până la al patrulea grad inclusiv** (de exemplu: frații între ei – sunt rude de gradul II; unchiul/fratele mamei cu nepoata – sunt rude de gradul III, verii primari între ei – sunt rude de gradul IV). **În cazul adopției, interdicția se aplică atât între cei care au devenit rude prin adopție** (între persoana adoptatului și familia adoptatorilor), **cât și între cei a căror rudenie firească a încetat prin efectul adopției** (între persoana adoptatului și familia sa naturală). **În mod excepțional instanța de tutelă poate încuviința**, pentru motive temeinice, în baza unui *aviz medical special* în acest sens, **căsătoria între rude în linie colaterală de gradul al IV-lea.**
- **tutorele și persoana minoră aflată sub tutela sa;**
- **alienatul mintal;**
- **debilul mintal;**
- **persoanele de același sex.**

6. Căsătoriile încheiate în străinătate sunt recunoscute în România?

Da, dacă la încheierea căsătoriei **sunt respectate condițiile de fond cerute pentru încheierea căsătoriei determinate de legea națională a fiecăruia dintre viitorii soți** la momentul celebrării căsătoriei.

Nu sunt recunoscute în România:

- **căsătoriile dintre persoanele de același sex încheiate sau contractate în străinătate** (fie de cetățeni români, fie de cetățeni străini);
- **parteneriatele civile dintre persoane de sex opus sau de același sex încheiate sau contractate în străinătate** (fie de cetățeni români, fie de cetățeni străini).

7. Ce nume vor purta soții după căsătorie?

Viitorii soți, prin declarația de căsătorie, vor putea conveni (**opta**) ca:

- fiecare să își păstreze **numele dinaintea căsătoriei**;
- să ia **numele oricărui dintre ei**;
- să ia **numele lor reunite**;
- **unul** dintre ei să își păstreze **numele dinaintea căsătoriei**, iar **celălalt** să poarte **numele lor reunite**.

După căsătorie, unul dintre soți își poate **schimba numele** numai **pe cale administrativă, cu acordul celuilalt soț**.

8. Care sunt cazurile în care o căsătorie este nulă absolut?

Căsătoria este nulă absolut dacă:

- **consimțământul la căsătorie nu a fost exprimat liber și personal;**

- **dacă unul dintre soți mai era căsătorit (a devenit bigam) – în mod excepțional, dacă soțul unei persoane declarate moarte s-a recăsătorit, iar ulterior hotărârea declarativă de moarte este anulată, noua căsătorie rămâne valabilă, dacă soțul celui declarat mort a fost de bună credință;**

- **dacă soții sunt rude în linie dreaptă sau în linie colaterală până la gradul IV inclusiv;**

- **dacă unul dintre soți este alienat sau debil mintal;**

- **dacă soții nu și-au exprimat consimțământul la căsătorie în mod public, în prezența a doi martori, în fața ofițerului de stare civilă;**

- **dacă unul dintre soți este minor sub 16 ani** (nulitatea se acoperă dacă până la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești de constatare a nulității căsătoriei ambii soți au împlinit vârsta de 18 ani sau dacă soția a născut ori este însărcinată);

- **dacă scopul urmărit de soți la încheierea căsătoriei este altul decât acela de a întemeia o familie** (nulitatea se acoperă dacă până la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești de constatare a nulității căsătoriei a intervenit conviețuirea soților, dacă soția a născut ori este însărcinată sau dacă au trecut 2 ani de la încheierea căsătoriei).

9. Care sunt cazurile în care se poate cere anularea căsătoriei (când o căsătorie este nulă relativ)?

Anularea căsătoriei poate fi **cerută în termen de 6 (șase) luni de la încheierea acesteia dacă:**

- **minorul de 16 ani s-a căsătorit fără cu încuviințarea părinților/tutorei** (dacă este cazul) sau **fără autorizarea instanței de tutelă**, în baza unui *aviz medical*;

- **unul dintre soți nu și-a exprimat consimțământul în mod liber, în sensul că i-a fost viciat consimțământul prin eroare** (eroare privind **identitatea fizică a viitorului soț**), **dol sau violență;**

- **unul dintre soți era vremelnic lipsit de discernământ la încheierea căsătoriei;**

- **tutorele s-a căsătorit cu persoana minoră aflată sub tutela sa.**

Anularea căsătoriei poate fi cerută doar de către soț (acțiunea în anularea căsătoriei are un caracter personal). Cu toate acestea, dacă acțiunea în anulare a fost pornită de către unul dintre soți, iar între timp acesta a decedat, acțiunea poate fi continuată de către oricare dintre moștenitorii săi.

10. Care sunt efectele nulității căsătoriei?

Soțul de bună credință își păstrează, până la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești de constatare a nulității căsătoriei, **situația unui soț dintr-o căsătorie valabilă** (cu toate consecințele ce decurg din aceasta, în special în privința dreptului la moștenire, dacă intervine decesul celui alt soț).

Raporturile patrimoniale dintre foștii soți se reglementează **ca în cazul divorțului.**

Nulitatea căsătoriei nu atrage **niciun efect în privința copiilor, care păstrează situația de copii din căsătorie.**

11. Care sunt drepturile și obligațiile patrimoniale ale soților?

Drepturile și obligațiile patrimoniale ale soților sunt **diferite în funcție de regimul matrimonial** pe care aceștia îl aleg la încheierea căsătoriei sau ulterior încheierii acesteia, prin convenție matrimonială.

Prin reglementările Noului Cod Civil **a fost înlăturat regimul comunității legale obligatorii prevăzut de articolul 30 din fostul Cod al familiei;**

Soții pot alege unul dintre cele trei regimuri matrimoniale:

- **Comunitatea legală** (ca regulă generală, în cazul în care soții nu optează pentru un alt regim, prin încheierea unei convenții matrimoniale);
- **Separația de bunuri;**
- **Comunitatea convențională.**

12. Există, totuși, anumite reguli comune care se aplică relațiilor patrimoniale dintre soți, indiferent de regimul matrimonial adoptat de către aceștia?

Există o serie de principii comune care se aplică tuturor regimurilor matrimoniale:

- fiecare dintre soți **poate face singur, fără acordul celuilalt soț, depozite bancare, precum și orice alte operațiuni în legătură cu acestea;**

- fiecare soț **poate să îi ceară celuilalt să îl informeze cu privire la bunurile, veniturile și datoriile sale**, iar în caz de refuz nejustificat se poate adresa instanței de tutelă;

- **soții** sunt obligați să **contribuie, în raport cu mijloacele fiecăruia, la suportarea cheltuielilor căsătoriei**. Prin convenție matrimonială se poate stabili altfel, dar **nu este posibil ca doar unul dintre soți să contribuie exclusiv la suportarea cheltuielilor căsătoriei;**

- **munca oricărui dintre soți în gospodărie și pentru creșterea copiilor reprezintă o contribuție la cheltuielile căsătoriei;**

- **fiecare soț** este liber să **exercite o profesie și să dispună**, în condițiile legii, **de veniturile încasate**, cu respectarea obligațiilor ce îi revin privind cheltuielile căsătoriei;

- **soțul care a participat efectiv la activitatea profesională a celuilalt soț poate obține o compensație**, în măsura îmbogățirii acestuia din urmă, dacă participarea sa a depășit limitele obligației de sprijin material și ale obligației de a contribui la cheltuielile căsătoriei.

13. Cum se poate adopta un alt regim matrimonial decât regimul comunității legale?

Alegerea unui alt regim matrimonial decât cel al comunității legale se face prin încheierea unei CONVENȚII MATRIMONIALE.

În timpul căsătoriei, regimul matrimonial poate fi modificat, în condițiile legii, respectiv **dacă a trecut cel puțin un an de la încheierea căsătoriei**

- Convențiile matrimoniale se încheie **prin înscris autentificat de notar public** (sub sancțiunea nulității absolute)
- La încheierea convenției matrimoniale este necesar **consimțământul tuturor părților**

- La încheierea convenției matrimoniale, părțile se pot prezenta **personal sau** prin mandatar cu **procură autentică, specială, având conținutul predeterminat.**

14. Când se poate încheia o convenție matrimonială?

Convenția matrimonială **poate fi încheiată:**

- **înainte de încheierea căsătoriei**, dar **efectele** unei asemenea convenției matrimoniale **se produc numai după încheierea căsătoriei** sau
- **după încheierea căsătoriei**, iar **efectele** unei asemenea convenției matrimoniale **se produc de la data prevăzută de părți sau, în lipsa unei asemenea date, de la încheierea convenției.**
- **Pentru a putea fi opozabilă terților (pentru a putea fi cunoscută de orice persoană interesată), convenția matrimonială**
- **se înscrie în Registrul național notarial al regimurilor matrimoniale**, iar
- notarul care a autentificat convenția matrimonială trimite, din oficiu, un exemplar al convenției la serviciul de stare civilă unde a avut loc celebrarea căsătoriei, pentru a **se face mențiune pe actul de căsătorie**,
- în funcție de natura bunurilor, convențiile matrimoniale **se vor înscrie în Cartea Funciară, Registrul Comerțului, precum și în alte registre de publicitate prevăzute de lege.**

Neîndeplinirea formalităților de publicitate în privința convențiilor matrimoniale face ca soții să fie considerați de terții de bună credință ca fiind căsătoriți sub regimul matrimonial al comunității legale.

DREPTURILE ȘI ÎNDATORIRILE SOȚILOR

Sediul materiei: art. 307 – 312 Cod Civil

1. Care sunt drepturile și îndatoririle soților?

Drepturile și îndatoririle soților trebuie analizate din două perspective:

- a) **drepturi și îndatoriri personale;**
- b) **drepturi și obligații patrimoniale.**

2. Care sunt drepturile și îndatoririle personale ale soților?

Soții își datorează reciproc **respect, fidelitate și sprijin moral.**

Ei au datoria de **a locui împreună** (pot hotărî să locuiască separat pentru motive temeinice).

Nu au dreptul să-și cenzureze corespondența, relațiile sociale sau alegerea profesiei.

Au obligația **să poarte numele declarat** la încheierea căsătoriei.

3. Care sunt drepturile și obligațiile patrimoniale ale soților?

Viitori soți pot alege unul dintre cele 3 (trei) regimuri matrimoniale: prevăzute de Codul Civil:

- **comunitatea legală;**
- **separația de bunuri;**
- **comunitatea convențională.**

Fiecare dintre soți poate să facă singur, fără consimțământul celuilalt soț, depozite bancare, precum și orice alte operații în legătură cu acestea.

Fiecare dintre soți poate să îi ceară celuilalt să îl informeze cu privire la bunurile, veniturile și datoriile sale, iar în caz de refuz nejustificat se poate adresa instanței de tutelă.

Un soț poate da mandat celuilalt soț să îl reprezinte pentru exercitarea drepturilor pe care le are potrivit regimului matrimonial.

În mod excepțional, dacă unul dintre soți încheie acte juridice prin care pune în pericol grav interesele familiei, celălalt soț poate cere instanței de tutelă ca, pentru o durată determinată, dreptul de a dispune de anumite bunuri să poată fi exercitat numai cu consimțământul său expres. Durata acestei măsuri poate fi prelungită, fără însă a se depăși în total doi ani.

Soții sunt obligați să își acorde sprijin material reciproc.

Ei sunt obligați să contribuie, în raport cu mijloacele fiecăruia, la cheltuielile căsătoriei.

Nu se poate încheia o convenție prin care să se prevadă că suportarea cheltuielilor căsătoriei revine doar unuia dintre soți.

Munca oricărui dintre soți în gospodărie și pentru creșterea copiilor reprezintă o contribuție la cheltuielile căsătoriei.

Fiecare soț este liber să exercite o profesie și să dispună, în condițiile legii, de veniturile încasate, cu respectarea obligațiilor ce-i revin privind cheltuielile căsătoriei.

Soțul care a participat efectiv la activitatea profesională a celuilalt soț poate obține o compensație, în măsura îmbogățirii acestuia din urmă, dacă participarea sa a depășit limitele obligației de sprijin material și ale obligației de a contribui la cheltuielile căsătoriei.

CELE 3 (TREI) REGIMURI MATRIMONIALE

Sediul materiei: art. 313 – 372 Cod Civil

1. Se poate modifica regimul matrimonial?

După cel puțin 1 (un) an de la încheierea căsătoriei, soții pot, ori de câte ori doresc, să înlocuiască regimul matrimonial existent cu un alt regim matrimonial ori să-l modifice.

2. Cum se poate modifica regimul matrimonial?

- ***prin convenție matrimonială încheiată prin act autentic notarial;***
- ***prin hotărâre judecătorească*** – dacă soții sunt căsătoriți în regimul comunității legale sau convenționale, iar unul dintre soți cere separația de bunuri pentru că celălalt soț încheie acte care pun în pericol interesele patrimoniale de familie.

3. Cum devin opozabile convențiile matrimoniale?

Pentru a fi opozabile terților, convențiile matrimoniale se înscriu în Registrul național notarial al regimurilor matrimoniale.

4. Există vreo instituție nouă introdusă în Codul civil, alături de convențiile matrimoniale?

Da, există o nouă instituție introdusă de Codul civil numită clauză de preciput.

Prin convenție matrimonială se poate stipula ca soțul supraviețuitor să preia, fără plată, înainte de partajul moștenirii unul sau mai multe dintre bunurile comune deținute în devălmășie sau în coproprietate.

Clauza de preciput poate să fie stipulată în beneficiul fiecăruia dintre soți sau numai în favoarea unuia dintre ei.

Clauza de preciput este o **instituție de sine stătătoare** și nu este considerată o donație făcută soțului supraviețuitor, astfel încât **ea nu va fi supusă raportului donațiilor** la momentul dezbaterii succesiunii, însă clauza de preciput **va putea să fie supusă reducăiunii** în cazul în care prin aplicarea sa, moștenitorii rezervatari își vor vedea încălcată rezerva succesorală.

Executarea clauzei de preciput se face în natură și doar dacă acest lucru nu este posibil, executarea ei se va face prin echivalent.

I. REGIMUL COMUNITĂȚII LEGALE

1. Dacă soții optează să rămână în regimul comunității legale a bunurilor, care sunt considerate de lege ca fiind bunuri proprii ale soților?

Bunurile comune ale soților constau în:

Bunurile dobândite în timpul regimului comunității legale de oricare dintre soți sunt, de la data dobândirii lor, bunuri comune în devălmășie ale soților.

Noul Cod Civil instituie în mod explicit **prezumția relativă a contribuției egale a soților la dobândirea bunurilor comune.**

2. Care este regimul juridic al bunurilor comune ale soților?

- în privința actelor de conservare, de folosință și de administrare

Regula: mandat tacit reciproc prezumat (inclusiv pentru actele de dobândire a bunurilor comune).

Excepție: schimbarea destinației bunului comun nu se poate face decât prin acordul soților (inclusiv în cazul în care locuința comună este într-un imobil proprietatea exclusivă a unuia dintre soți – art. 322).

- în privința actelor de înstrăinare și grevare:

Regula: este necesar acordul expres al ambilor soți.

Excepția: - darurile obișnuite;

- actele prin care unul dintre soți dispune singur, cu titlu oneros, de un bun mobil comun, a cărui înstrăinare nu este supusă, potrivit legii, anumitor formalități de publicitate.

Încălcarea acestor prevederi legale privitoare la consimțământul soților la încheierea actelor de conservare, folosință și de administrare, respectiv a

actelor de înstrăinare și grevare, conduce la aplicarea unor sancțiuni specifice:

între soți:

- **daune interese** – soțul prejudiciat poate cere daune interese de la celălalt soț (terțul dobânditor de bună-credință nu este afectat în drepturile dobândite);
- **nulitate relativă** – în cazul actului încheiat fără consimțământul expres al celuilalt soț, atunci când acest consimțământ este necesar, potrivit legii.

față de terți:

Terțul dobânditor care a depus diligența necesară pentru a se informa cu privire la natura bunului este apărat de efectele nulității.

3. Dacă soții optează să rămână în regimul comunității legale a bunurilor, care sunt considerate de lege ca fiind bunuri proprii ale fiecăruia dintre soți?

Legea califică ca fiind bunuri proprii ale fiecăruia dintre soți:

- bunurile dobândite prin **moștenire legală, legat sau donație**, cu excepția cazului în care dispunătorul a prevăzut, în mod expres, că ele vor fi comune;
- bunurile **de uz personal**;
- bunurile **destinate exercitării profesiei unuia dintre soți**, dacă nu sunt elemente ale unui fond de comerț care face parte din comunitatea de bunuri;
- **drepturile patrimoniale de proprietate intelectuală** asupra creațiilor sale și asupra semnelor distinctive pe care le-a înregistrat;
- bunurile dobândite cu titlu de **premiu sau recompensă, manuscritele științifice sau literare, schițele și proiectele artistice, proiectele de invenții și alte asemenea bunuri**;
- **indemnizația de asigurare și despăgubirile** pentru orice prejudiciu material sau moral adus unuia dintre soți;
- **bunurile, sumele de bani sau orice valori care înlocuiesc un bun propriu, precum și bunul dobândit în schimbul acestora**;
- **fructele bunurilor proprii.**

Regimul juridic al bunurilor proprii:

Regula: Fiecare soț poate folosi, administra și dispune liber de bunurile sale proprii, în condițiile legii.

Excepție: niciunul dintre soți, chiar dacă este proprietar exclusiv, nu poate dispune fără consimțământul scris al celuilalt soț de **drepturile asupra locuinței familiei**. Oricare dintre soți poate cere notarea în Cartea Funciară, în condițiile legii, a unui imobil ca locuință a familiei, chiar dacă nu este proprietarul imobilului.

4. Dacă soții optează să rămână în regimul comunității legale a bunurilor, cum sunt calificate veniturile din muncă și cele asimilate acestora?
Veniturile din muncă și cele asimilate acestora.

Sunt **bunuri comune**, indiferent de data dobândirii lor, doar dacă creanța privind încasarea lor devine scadentă în timpul comunității:

- **Veniturile din muncă**;
- **Pensiile din cadrul asigurărilor sociale (și alte asemenea)**;

- **Venituri cuvenite în temeiul unui drept de proprietate intelectuală.**

Participarea unuia dintre **soți în calitate de asociat sau acționar în cadrul unei societăți comerciale**, calificarea (ca bun propriu sau bun comun) a părții sociale sau a acțiunilor.

Aportul de bunuri comune la societăți, asociații sau fundații - este asimilat unui act de înstrăinare —► sunt aplicabile prevederile cu privire la consimțământ și sancțiuni în caz de nerespectare

Regula: este necesar acordul comun al soților, sub sancțiunea nulității relative;

Excepție: în cazul societăților comerciale ale căror acțiuni sunt tranzacționate pe o piață reglementată, soțul care nu și-a dat acordul poate cere doar daune-interese de la celălalt soț.

Regimul juridic al părților sociale/acțiunilor:

- **Părțile sociale/acțiunile dobândite prin aportarea unor bunuri comune devin bunuri comune**

- Pentru exercitarea drepturilor ce le revin în calitate de asociați, **soții trebuie să desemneze un reprezentant comun** (care poate fi oricare dintre soți sau un terț)

Soțul-asociat exercită singur toate drepturile ce decurg din această calitate

5. Cum se poate face dovada faptului că un anumit bun este bun propriu sau bun comun al soților?

- **Bunuri imobile** - prin înscrisuri

- **Bunuri mobile:**

- **Între soți:** prin orice mijloc de probă, respectiv în condițiile legii pentru bunurile dobândite prin moștenire sau donație
- **Față de terți:** prin **INVENTAR** încheiat anterior încheierii căsătoriei, fie de către notarul public, fie sub semnătură privată.
- În lipsa inventarului —► prezumție relativă de bun comun

6. Care sunt datoriile comune ale soților?

Sunt datoriile comune ale soților:

a) obligațiile născute în legătură cu conservarea, administrarea sau dobândirea bunurilor comune;

b) obligațiile pe care le-au contractat împreună;

c) obligațiile asumate de oricare dintre soți pentru acoperirea cheltuielilor obișnuite ale căsătoriei;

d) repararea prejudiciului cauzat prin însușirea, de către unul dintre soți, a bunurilor aparținând unui terț, în măsura în care, prin aceasta, au sporit bunurile comune ale soților.

Datoriile comune se acoperă:

- **în principal:** prin urmărirea bunurilor comune

- **în subsidiar:** prin urmărirea bunurilor proprii ale soților

față de terți, soții răspund solidar;

între soți: soțul care achită datoria comună cu bunuri proprii

se subrogă în drepturile creditorului - plătit pentru ceea ce a suportat peste cota-parte ce i-ar reveni din comunitate, dacă lichidarea s-ar face la data plății datoriei;

are un ***drept de retenție asupra bunurilor celuilalt soț***, până la acoperirea integrală a creanțelor pe care acesta i le datorează.

7. Care sunt datoriile proprii ale unuia dintre soți?

Creditorii personali ai unuia dintre soți:

- ***nu pot urmări bunurile comune;***
- ***pot cere partajul bunurilor comune***, însă numai în măsura necesară pentru acoperirea creanței lor;
- pot urmări veniturile din profesie ale unuia dintre soți pentru datorii asumate de către celălalt soț, doar dacă aceste datorii (obligații) sunt asumate pentru acoperirea cheltuielilor obișnuite ale căsătoriei.

8. Se poate cere partajul bunurilor comune în timpul comunității?

Un asemenea partaj este posibil.

Se împart doar bunurile comune dobândite de soți până la data partajului;

Nu încetează regimul comunității legale (în sensul că, toate bunurile ce vor fi dobândite de către oricare dintre soți după partaj vor fi dobândite tot în regimul comunității legale).

Bunurile comune ***pot*** fi împărțite, în tot sau în parte, **prin act încheiat în formă autentică notarială** (în caz de bună învoială) **sau pe cale judecătorească** (în caz de neînțelegere).

Bunurile atribuite fiecărui soț prin partaj devin bunuri proprii, iar bunurile neîmpărțite rămân bunuri comune.

Obiectul unui asemenea partaj îl pot constitui ***bunurile comune ale soților*** – în tot sau în parte;

Ca metodă de realizare a unui asemenea partaj: se determină cota-parte a fiecăruia dintre soți, pe baza contribuției sale la dobândirea bunurilor comune, cât și la îndeplinirea obligațiilor comune.

Noul Codul Civil instituie în mod explicit ***prezumția relativă a contribuției egale;***

- ***actul*** prin care se poate realiza un asemenea partaj :

a) act autentic notarial - dacă există bună-învoială între părți;

b) hotărâre judecătorească - dacă există neînțelegeri;

- ***consecințe:***

Se împart doar bunurile comune dobândite de soți până la data partajului;

Nu încetează regimul comunității.

9. Cum încetează regimului comunității legale de bunuri a soților?

Încetarea comunității legale are loc:

- ***La desfacerea căsătoriei*** - când lichidarea regimului comunității se face între soți;

- ***La decesul unuia dintre soți*** – când lichidarea regimului comunității se face între soțul supraviețuitor și moștenitorii soțului decedat;

- Prin ***schimbarea regimului matrimonial al soților*** – prin încheierea unei convenții matrimoniale.

10. Cum se lichidează regimului comunității legale?

La încetarea comunității, aceasta se lichidează prin hotărâre judecătorească sau act autentic notarial.

Până la finalizarea lichidării, comunitatea subzistă, atât în privința bunurilor, cât și în privința obligațiilor;

La divorț: foștii soți rămân coproprietari în devălmășie până la stabilirea cotei-părți ce revine fiecăruia;

Actul prin care se face lichidarea:

- **hotărâre judecătorească sau**
- **act notarial autentic**

Modalitate de partajare

- Fiecare dintre soți **preia bunurile proprii**

- **Bunurile comune:**

- Se determină mai întâi cota-parte ce revine fiecărui soț, pe baza contribuției sale atât la dobândirea bunurilor comune, cât și la îndeplinirea obligațiilor comune (**prezumția relativă a contribuției egale**);

- Soții răspund solidar pentru obligațiile asumate de oricare dintre ei pentru acoperirea cheltuielilor obișnuite ale căsătoriei și a celor legate de creșterea și educarea copiilor.

II. REGIMUL SEPARAȚIEI DE BUNURI

1. Cum se poate adopta regimul matrimonial al separației de bunuri?

Regimul matrimonial al separației de bunuri se poate adopta doar prin **încheierea unei convenții matrimoniale în formă autentică notarială.**

2. În ce constă regimul matrimonial al separației de bunuri?

Fiecare dintre soți este proprietar exclusiv în privința bunurilor dobândite înainte de încheierea căsătoriei, precum și a celor pe care le dobândește în nume propriu după această dată.

3. Cum se face dovada bunurilor mobile proprii ale fiecărui soț?

La adoptarea de către soți a regimului separației de bunuri, notarul public este cel care întocmește un inventar al bunurilor mobile proprii ale fiecărui soț, indiferent de modul lor de dobândire, inventar pe care îl anexează convenției matrimoniale.

4. Care este regimul bunurilor dobândite de soți în timpul regimului separației de bunuri?

- Bunurile dobândite de fiecare dintre soți în timpul separației în nume propriu sunt bunurile sale proprii.
- Bunurile dobândite împreună de soți sunt proprietate comună pe cote părți.

III. REGIMUL COMUNITĂȚII CONVENȚIONALE

1. Când se aplică regimul comunității convenționale a bunurilor?

Regimul comunității convenționale se aplică atunci când, **prin convenție matrimonială**, soții derogă de la dispozițiile privind regimul comunității legale (fără, însă, a adopta regimul separației de bunuri).

2. Ce se poate stabili prin convenția matrimonială atunci când soții înțeleg să adopte comunitatea convențională a bunurilor?

Prin convenția matrimonială, soții pot conveni cu privire la unul sau mai multe dintre următoarele aspecte:

- a) includerea în comunitate, în tot sau în parte, a bunurilor dobândite sau a datoriilor proprii născute înainte sau după încheierea căsătoriei;
- b) restrângerea comunității la bunurile sau datoriile anume determinate în convenția matrimonială, indiferent dacă sunt dobândite, sau după caz, născute, înainte sau în timpul căsătoriei;
- c) obligativitatea acordului ambilor soți pentru încheierea anumitor acte de administrare;
- d) includerea clauzei de preciput;
- e) modalități privind lichidarea comunității convenționale.

Nu pot fi incluse în comunitatea de bunuri:

- bunurile de uz personal ale unui dintre soți;
- bunurile destinate exercitării profesiei unuia dintre soți.

Nu se poate restrânge comunitatea de bunuri în privința obligațiilor asumate de oricare dintre soți pentru acoperirea cheltuielilor obișnuite ale căsătoriei.

LOCUINȚA FAMILIEI

Sediul materiei: art. 321 – 324 Cod civil

Locuința familiei este foarte importantă, iar Codul civil îi asigură o protecție specială.

1. Ce este locuința familiei?

Locuința familiei este locuința comună a soților sau, în lipsă, locuința soțului la care se află copiii.

2. Se poate vinde sau închiria locuința familiei?

Niciunul dintre soți, chiar dacă este proprietar exclusiv al imobilului care reprezintă locuința familiei (l-a dobândit ca bun propriu înainte de căsătorie, sau prin moștenire etc.), nu poate înstrăina sau închiria locuința fără consimțământul scris al celuilalt soț.

3. Pot fi înstrăinate bunurile ce mobilează sau decorează locuința familiei?

Doar cu acordul scris al celuilalt soț.

4. Cum se poate proceda în cazul în care celălalt soț refuză să își dea acordul fără un motiv legitim?

Soțul interesat se poate adresa instanței de tutelă pentru ca aceasta să autorizeze încheierea actului.

5. Cum pot face cunoscut terților faptul că o anumită locuință este locuința familiei?

Oricare dintre soți poate cere notarea în Cartea Funciară a faptului că un anumit imobil reprezintă locuința familiei sale.

DIVORȚUL

Sediul materiei: art. 373 – 404 Cod civil

1. Când poate avea loc divorțul?

- a) ***prin acordul soților***, la cererea ambilor soți sau a unui dintre soți acceptată de celălalt soț;
- b) atunci când, din cauza unor motive temeinice, raporturile dintre soți sunt grav vătămăte și continuarea căsătoriei nu mai este posibilă;
- c) ***la cererea unuia dintre soți***, după o separare în fapt care a durat cel puțin doi ani;
- d) ***la cererea aceluia dintre soți a cărui stare de sănătate face imposibilă continuarea căsătoriei.***

A. DIVORȚUL PRIN ACORDUL SOȚILOR

2. Cine poate constata divorțul prin acordul soților?

- a) instanța de judecată;
- b) ofițerul de stare civilă;
- c) notarul public.

3. Se poate divorța la notarul public și atunci când există copii minori născuți din căsătorie, din afara căsătoriei sau adoptați?

Divorțul prin acordul soților **poate fi constatat de notarul public** și în cazul în care există copii minori născuți din căsătorie, din afara căsătoriei sau adoptați, **dacă soții convin asupra tuturor aspectelor referitoare la:**

- numele de familie pe care să îl poarte după divorț,
- exercitarea autorității părintești de către ambii părinți,
- stabilirea locuinței copiilor după divorț,
- modalitatea de păstrare a legăturilor personale dintre părintele separat și fiecare dintre copii, precum și
- stabilirea contribuției părinților la cheltuielile de creștere, educare, învățatură și pregătire profesională a copiilor.

4. Pot fi reprezentați soții de mandatar la divorț pe cale administrativă sau prin procedură notarială?

Cererea de divorț se poate depune, **doar la notarul public, și prin mandatar cu procură autentică** (notarială sau făcută la ambasada sau consulatul României din străinătate).

Soții **nu pot fi reprezentați** prin mandatar **la data la care se constată divorțul și se emite certificatul de divorț.**

B. DIVORȚUL DIN CULPĂ.

1. Cine poate pronunța divorțul din culpă și în ce condiții?

Divorțul din culpă se pronunță doar de instanța de judecată.

Divorțul se pronunță atunci când, din cauza unor motive temeinice raporturile dintre soți sunt grav vătămăte și continuarea căsătoriei nu mai este posibilă.

Instanța poate pronunța divorțul și din culpa comună a ambilor soți.

2. Ce înseamnă prestația compensatorie?

În cazul în care căsătoria a durat cel puțin 20 (douăzeci) de ani, iar divorțul se pronunță din culpa exclusivă a soțului pârât, soțul reclamant poate beneficia de o prestație care să compenseze, pe cât este posibil, un dezechilibru semnificativ pe care divorțul l-ar determina în condițiile de viață a soțului reclamant.

3. Cum se stabilește prestația compensatorie?

Prestația compensatorie poate fi stabilită în bani, sub forma unei sume globale sau a unei rente viagere, ori în natură, sub forma uzufructului asupra unor bunuri mobile sau imobile ale soțului obligat la plata prestației compensatorii.

Prestația compensatorie care constă într-o sumă de bani se indexează de drept, trimestrial, în funcție de rata inflației.

4. Când încetează obligația de plată a prestației compensatorii?

Prestația compensatorie încetează prin decesul unuia dintre soți, prin recăsătorirea soțului creditor, precum și atunci când acesta obține resurse de natură să îi asigure condiții de viață asemănătoare celor din timpul căsătoriei.

Soțul nevinovat care suferă un prejudiciu prin desfacerea căsătoriei poate cere soțului vinovat să îl despăgubească.

Soțul divorțat are dreptul la întreținere, dacă se află în nevoie din pricina unei incapacități de muncă survenite înainte de căsătorie ori în timpul căsătoriei.

5. Există vreo obligație de întreținere între foștii soți?

Prin **desfacerea căsătoriei, obligația de întreținere între soți încetează.**

Totuși, soțul divorțat are dreptul la întreținere, dacă se află în nevoie din pricina unei incapacități de muncă survenite înainte de căsătorie ori în timpul căsătoriei.

El are dreptul la întreținere și atunci când incapacitatea se ivește în decurs de un an de la desfacerea căsătoriei, însă numai dacă incapacitatea este cauzată de o împrejurare în legătură cu căsătoria.

Obligația de întreținere încetează prin recăsătorirea celui îndreptățit.

DESPRE FILIAȚIE

Sediul materiei: art. 408 – 447 Cod civil

1. Cum se stabilește filiația?

Filiația față de mamă rezultă din faptul nașterii, dar se poate stabili și prin recunoaștere (dacă copilul a fost trecut în Registrul Stării Civile ca născut din părinți necunoscuți) sau prin hotărâre judecătorească.

Filiația față de tatăl din căsătorie se stabilește prin efectul prezumției de paternitate, în sensul că un copil născut sau conceput în timpul căsătoriei are ca tată pe soțul mamei.

Paternitatea poate fi tăgăduită, dacă este cu neputință ca soțul mamei să fie tatăl copilului.

Filiația față de tatăl din afara căsătoriei se stabilește prin recunoaștere sau hotărâre judecătorească.

După moartea copilului, acesta poate fi recunoscut doar dacă a lăsat descendenți firești.

2. Când poate fi recunoscut copilul?

Recunoașterea poate fi făcută:

- a) prin declarație la Serviciul de Stare Civilă;
- b) prin înscris autentic;

c) prin testament.

3. Ce înseamnă prezumția de paternitate?

Copilul născut sau conceput în timpul căsătoriei are ca tată pe soțul mamei. Paternitatea poate fi tăgăduită, dacă este cu neputință ca soțul mamei să fie tatăl copilului.

4. Ce înseamnă timpul legal al concepțiunii?

Timpul legal al concepțiunii este intervalul de timp cuprins între a treisuta și a o sută optzecea zi dinaintea nașterii copilului. Acest timp se calculează zi cu zi.

5. Poate fi revocată recunoașterea unui copil?

Recunoașterea copilului este irevocabilă, chiar dacă a fost făcută prin testament.

Minorul necăsătorit îl poate recunoaște singur pe copilul său, dacă are discernământ la momentul recunoașterii.

Atâta timp cât o legătură de filiație legal stabilită nu a fost contestată în justiție, nu se poate stabili, pe nicio cale, o altă filiație.

6. Care este modalitatea de stabilire a filiației unui copil rezultat în urma reproducerii umane asistate?

Reproducerea umană asistată medical cu terț donator nu determină nicio legătură de filiație între copil și donator.

Părinții care, pentru a avea un copil, doresc să recurgă la reproducerea asistată medical cu terț donator trebuie să își dea **consimțământul** în prealabil, în condiții care să asigure deplina confidențialitate, **în fața notarului public** care să le explice, în mod expres, consecințele actului lor cu privire la filiație.

Consimțământul rămâne fără efect:

- în cazul decesului;
- în cazul formulării unei cereri de divorț;
- în cazul separației în fapt, survenite anterior momentului concepțiunii realizate în cadrul reproducerii umane asistate.

Consimțământul poate fi **revocat**, oricând, **în scris**, inclusiv în fața medicului chemat să asigure asistența pentru reproducerea cu terț donator.

Orice informații privind reproducerea umană asistată medical sunt confidențiale.

DESPRE ADOPTIE

Sediul materiei: art. 451 – 482 Cod Civil

1. Ce este adopția? Ce efecte produce?

Adopția este operațiunea juridică prin care se creează legătura de filiație între adoptator și adoptat, precum și legături de rudenie între adoptat și rudele adoptatorului. Raporturile de rudenie încetează între adoptat și descendenții săi, pe de o parte și părinții firești și rudele acestora, pe de altă parte.

2. Cine poate fi adoptat?

Copilul poate fi adoptat până la dobândirea capacității depline de exercițiu (18 ani – căsătorit – hotărârea judecătorească).

Excepție: o persoană care a dobândit capacitate deplină de exercițiu poate fi adoptată dacă, în timpul minorității, a fost crescută de către cel care dorește să o adopte.

3. Cine nu poate adopta?

Persoanele care nu au capacitate deplină de exercițiu.

Persoanele cu boli psihice.

Persoanele cu handicap mintal.

Adopția între frați, indiferent de sex, este interzisă.

Adopția a doi soți sau foști soți de către același adoptator (familie adoptatoare), este interzisă.

Adopția între soți este interzisă.

Adopția între foști soți este interzisă.

Două persoane de același sex nu pot adopta împreună.

4. Cine trebuie să consimtă la adopție?

Părinții firești sau, după caz, tutorele copilului ai cărui părinți firești sunt decedați, necunoscuți, declarați morți sau dispăruți ori puși sub interdicție, în condițiile legii.

Adoptatul care a împlinit 10 ani.

Adoptatorul sau, după caz, soții sau familia adoptatoare, când aceștia adoptă împreună.

Soțul celui care adoptă, cu excepția cazului în care lipsa discernământului îl pune în imposibilitatea de a-și manifesta voința.

5. Când își pot da și, respectiv, revoca părinții consimțământul la adopție?

Consimțământul părinților la adopție se poate da **numai după trecerea unui termen de 60 de zile de la data nașterii copilului**. Acest termen poate fi revocat în termen de 30 de zile de la data exprimării lui.

AUTORITATEA PĂRINTEASCĂ

Sediul materiei: art. 483 – 512 Cod Civil

1. Ce este autoritatea părintească?

Prin autoritatea părintească se înțeleg toate drepturile și obligațiile pe care părinții, în mod egal, le au față de copil, atât în ceea ce privește persoana copilului, cât și în ceea ce privește bunurile lui.

2. Până când se execută autoritatea părintească?

Autoritatea părintească se exercită până când copilul dobândește capacitatea deplină de exercițiu, respectiv:

- a împlinit vârsta de 18 ani;
- s-a căsătorit (minorul de 16 ani);
- a fost declarat capabil înaintea vârstei de 18 ani prin hotărâre judecătorească (a dobândit capacitate de exercițiu anticipată).

3. Ce obligații au părinții față de copiii lor și până când?

Părinții sunt obligați solidar (împreună și în egală măsură):

- să dea întreținere copilului lor minor;
- să îi asigure cele necesare traiului;
- să îi asigure educația, învățătura și pregătirea profesională.

Părinții sunt obligați să îl întrețină pe copilul devenit major dacă se află în continuarea studiilor, până la terminarea acestora, dar fără a depăși vârsta de 26 de ani.

4. Ce obligații au copiii față de părinți?

Copilul datorează respect părinților săi, indiferent de vârsta sa.
De asemenea, copiii au față de părinți obligația de întreținere, în condițiile legii.

5. Ce drepturi au copiii asupra bunurilor părinților și ce drepturi au părinții asupra bunurilor copiilor lor?

Părintele nu are nici un drept asupra bunurilor copilului și nici copilul asupra bunurilor părintelui, în afara dreptului la moștenire și la întreținere.

Astfel spus, atâta timp cât este în viață, părintele este liber să dispună de bunurile sale, fără acordul copiilor săi.

În același timp, însă, părintele nu poate să dispună în interesul lui propriu de bunurile copilului său.

Părintele poate, doar, să:

- administreze bunurile copilului;
- îl reprezinte (până la vârsta de 14 ani) sau să îl asiste (între 14 și 18 ani) pe copilul său minor la încheierea actelor juridice civile;
- să îi încuviințeze actele copilului minor, în condițiile legii.

Părintele nu poate, în numele copilului său minor, dispune de bunurile minorului prin acte care ar aduce prejudicii minorului:

- să facă donații;
- să garanteze obligația altuia.

6. Poate părintele să își delege autoritatea părintească?

Părintele **nu poate delega autoritatea părintească** (nu poate da „procură” pentru aceasta).

Autoritatea părintească se exercită **personal** de către părinte.

OBLIGAȚIA DE ÎNTREȚINERE LEGALĂ

Sediul materiei: art. 513 – 534 Cod civil

1. Între cine există obligația de întreținere?

Obligația de întreținere există numai între persoanele prevăzute de lege:

- a. între soț și soție;
- b. între părinți și copii, bunici și nepoți etc. (rudele în linie dreaptă);
- c. între frați și surori;
- d. între foștii soți – în condițiile legii.

2. Obligația de întreținere se poate transmite?

Obligația de întreținere **nu se poate transmite**.

Are caracter **personal**.

Dreptul la întreținere **nu poate fi cedat**.

Nimeni nu poate renunța pentru viitor la dreptul său la întreținere.

3. Când poate o persoană să solicite întreținere din partea celor obligați de lege la aceasta?

Are dreptul la întreținere numai cel care se află în nevoie, neputându-se întreține din munca sau din bunurile sale.

Cel care se află în stare de nevoie din culpa sa poate cere numai întreținerea de strictă necesitate.

4. Cine poate fi obligat la îndeplinirea obligației de întreținere?

Poate fi obligat la întreținere numai cel care are mijloacele pentru a o plăti sau are posibilitatea de a dobândi aceste mijloace.

5. Cum se stabilește cuantumul întreținerii?

Întreținerea este datorată potrivit cu nevoia celui care o cere și cu mijloacele celui care urmează a o plăti.

Când părintele este cel care datorează întreținerea, cuantumul acesteia se stabilește *în funcție de numărul copiilor* față de care datorează întreținerea:

- un copil – 1/4 (o pătrime) din venitul net;
- 2 (doi) copii – 1/3 (o treime) din venitul net;
- 3 (trei) sau mai mulți copii – 1/2 (jumătate) din venitul net.

6. Cum se execută obligația de întreținere?

Obligația de întreținere se execută *în natură, prin asigurarea celor necesare traiului și, după caz, a cheltuielilor pentru educare, învățatură și pregătire profesională.*

Dacă obligația de întreținere **nu** se execută de bunăvoie, în natură, instanța de tutelă dispune *executarea ei prin plata unei pensii de întreținere, stabilită în bani.*

PROPRIETATEA PRIVATĂ

Sediul materiei: art. 555 – 692 Cod civil

1. Ce înseamnă dreptul de proprietate privată?

Proprietatea privată *este dreptul titularului de a poseda, folosi și dispune de un bun în mod exclusiv, absolut și perpetuu, în limitele stabilite de lege.*

2. Cum se pot stabili limitele exercitării dreptului de proprietate privată?

Prin lege poate fi limitată exercitarea atributelor dreptului de proprietate.

Exercitarea dreptului de proprietate **poate fi limitată și prin voința proprietarului** (cu excepțiile prevăzute de lege).

Astfel:

- ❖ proprietarul poate să consimtă la limitarea dreptului său prin acte juridice, dacă nu încalcă ordinea publică și bunele moravuri;
- ❖ prin convenție sau testament se poate interzice înstrăinarea unui bun, însă numai pentru o durată de cel mult 49 de ani și dacă există un interes serios și legitim; termenul începe să curgă de la data dobândirii bunului;
- ❖ prin stipularea unei clauze convenționale de inalienabilitate nu poate fi oprită transmiterea bunului pe cale succesorală;
- ❖ pentru opozabilitate, clauza de inalienabilitate trebuie să fie supusă formalităților de publicitate prevăzută de lege, dacă este cazul;
- ❖ nu pot fi supuse urmării bunurile pentru care s-a stipulat inalienabilitatea, cât timp clauza produce efecte, dacă prin lege nu se prevede altfel.

3. Cum se dobândește dreptul de proprietate privată?

- Dreptul de proprietate se poate dobândi, în condițiile legii, prin:
- convenție (de exemplu: contracte);
 - moștenire legală sau testamentară;
 - accesiune;
 - uzucapiune;
 - ca efect al posesiei de bună-credință în cazul bunurilor mobile și al fructelor;
 - ocupațiune;
 - tradițiune;
 - hotărâre judecătorească (atunci când aceasta este translativă de proprietate prin ea însăși);
 - prin efectul unui act administrativ (în cazurile prevăzute de lege).

4. Cum se stinge dreptul de proprietate?

- Dreptul de proprietate se stinge, în condițiile legii, prin:
- prin pierderea bunului;
 - proprietarul poate **renunța, prin declarație autentică** la dreptul de proprietate asupra unui bun imobil înscris în cartea funciară (ex.: teren, apartament);
 - expropriere pentru o cauză de utilitate publică stabilită potrivit legii, cu justă și prealabilă despăgubire.

Dreptul de proprietate asupra imobilelor se înscrie în Cartea Funciară în baza convențiilor încheiate în formă autentică (notarială) sau a hotărârilor judecătorești.

Prin declarație autentică, proprietarul imobilului vecin își poate da acordul ca o construcție să se ridice pe proprietatea vecină la o distanță mai mică de 60 cm față de linia de hotar.

Proprietarul poate să consimtă la limitarea dreptului său prin acte juridice, dacă nu încalcă ordinea publică și bunele moravuri.

De exemplu: interzicerea înstrăinării unui bun

- se poate stabili **prin convenție sau testament**
- nu poate depăși **49 de ani** (care încep să curgă de la data dobândirii bunului)
- trebuie să existe un **interes serios și legitim**.

5. Ce înseamnă proprietatea comună?

Proprietatea comună înseamnă faptul că dreptul de proprietate asupra unui anumit bun este deținut (în temeiul unui act juridic sau a altui mod de dobândire prevăzut de lege) de 2 (doi) sau mai mulți titulari.

6. Care sunt formele proprietății comune?

Formele proprietății comune sunt următoarele:

- a) **proprietatea comună pe cote-părți (coproprietatea)** – care, la rândul său, poate fi obișnuită sau forțată;
- b) **proprietatea în devălmășie (devălmășia).**

7. Ce drepturi are coproprietarul în cazul coproprietății obișnuite?

- fiecare coproprietar este **titular exclusiv al unei cote-părți** din dreptul de proprietate;
- **poate dispune în mod liber de dreptul său** (în lipsa unei stipulații contrare);
- împarte beneficiile și suportă sarcinile coproprietății cu ceilalți coproprietari, proporțional cu cota sa de proprietate (dacă nu s-a stabilit altfel printr-un contract de administrare a proprietății);
- are dreptul să folosească bunul în măsura în care nu schimbă destinația și nu aduce atingere celorlalți coproprietari (dacă nu s-a stabilit altfel printr-un contract de administrare a proprietății);
- culege fructele produse de bunul comun, proporțional cu cota sa de proprietate (ex.: chiria – ca fruct civil – se împarte între coproprietari proporțional cu cota lor de proprietate);
- **modul de folosire a bunului comun se stabilește prin acordul coproprietarilor**, însă în caz de neînțelegere, prin hotărâre judecătorească;
- închirierea, cesiunea de venituri imobiliare și alte asemenea acte de administrare cu privire la un bun comun pot fi făcute numai cu acordul coproprietarilor ce dețin majoritatea cotelor-părți;
- orice act juridic de dispoziție cu privire la bunul comun, actele de folosință cu titlu **gratuit, cesiunile de venituri imobiliare și locațiunile încheiate pe termen mai mare de 3 (trei) ani, precum și actele care urmăresc exclusiv înfrumusețarea bunului nu se pot încheia decât cu acordul tuturor coproprietarilor.**

8. Cum poate înceta coproprietatea?

Coproprietatea poate înceta prin partaj. Încetarea coproprietății prin partaj poate fi cerută oricând, afară de cazul când partajul a fost suspendat prin lege, act juridic ori hotărâre judecătorească.

Suspendarea partajului prin convenție nu poate fi făcută pe o perioadă mai mare de 5 (cinci) ani. În cazul imobilelor, convențiile privind suspendarea partajului trebuie încheiate în formă autentică.

Partajul poate fi făcut prin bună-învoială sau prin hotărâre judecătorească.

9. Prin ce act se poate face partajul și cine trebuie să participe la partaj?

Partajul bunurilor imobile poate fi făcut numai prin act autentic sau hotărâre judecătorească.

Partajul făcut **fără participarea tuturor coproprietarilor este lovit de nulitate absolută.**

Partajul este valabil chiar dacă nu sunt incluse toate bunurile comune.

Pentru bunurile omise se poate face oricând **un partaj suplimentar.**

Partajul este inadmisibil în cazul coproprietății forțate și în cazul coproprietății devălmașe.

PROPRIETATEA PERIODICĂ

Sediul materiei: art. 687 – 692 Cod civil

1. Ce înseamnă proprietate periodică?

Două sau mai multe persoane sunt titularii dreptului de proprietate asupra unui bun, deținând o cotă determinată din dreptul de proprietate asupra bunului, dar folosința asupra bunului nu este exercitată de coproprietari în același timp (ca în cazul coproprietarilor pe cote părți), ci în mod succesiv și repetitiv, în intervale de timp determinate, egale sau inegale.

2. Cum se naște proprietatea periodică?

Doar în mod convențional, prin act juridic (contract încheiat de coproprietari).

3. Cum se exercită dreptul de proprietate asupra unui asemenea bun?

În privința intervalului de timp ce îi revine, orice coproprietar poate încheia, în condițiile legii, acte precum închirierea, vânzarea, ipotecarea etc.

DEZMEMBRĂMINTELE DREPTULUI DE PROPRIETATE

Sediul materiei: art. 693 – 772 Cod civil

Care sunt dezmembrămintele dreptului de proprietate în viziunea Codului Civil?

- **Superficia** (art. 693 – 702 Cod civil);
- **Uzfructul** (art. 703 – 748 Cod civil);
- **Uzul** (art. 749 – 754 Cod civil);
- **Abitația** (art. 749 – 754 Cod civil);
- **Servituțile** (art. 755 – 772 Cod civil).

A. Superficia (art. 693 – 702 Cod civil)

1. Ce este superficia?

Superficia este dreptul de a avea sau de a edifica o construcție pe terenul altuia, deasupra ori în subsolul aceluși teren, asupra căruia superficialul (proprietarul construcției) dobândește un drept de folosință.

2. Cum se dobândește dreptul de superficie?

Printr-un act juridic – de exemplu o **convenție încheiată în formă autentică** (fie proprietarul terenului își exprimă acordul ca o altă persoană să construiască pe terenul său; fie proprietarul terenului renunță la dreptul de a invoca

accesiunea atunci când o altă persoană, fără acordul său, a construit pe terenul său; fie proprietarul întregului fond – teren + construcție – a înstrăinat terenul către o persoană și construcția către o altă persoană) sau prin uzucapiune. Convenția se înscrie în cartea funciară a terenului.

3. Care este durata dreptului de superficie?

Dreptul de superficie se poate constitui pe o durată de cel mult 99 ani.
La împlinirea termenului, dreptul de superficie poate fi reînnoit.

4. Cum se exercită dreptul de superficie?

Titularul poate dispune în mod liber de dreptul său.

Cât timp construcția există, dreptul de folosință asupra terenului se poate înstrăina ori ipoteca numai odată cu dreptul de proprietate asupra construcției.

5. Când încetează superficia?

Dreptul de superficie se stinge prin radiere din Cartea Funciară pentru una dintre următoarele cauze:

- a) la expirarea termenului;
- b) prin consolidare – dacă terenul și construcția devin proprietatea aceleiași persoane;
- c) prin pieirea construcției (dacă există stipulație expresă în acest sens);
- d) în alte cazuri prevăzute de lege.

B. Uzufuctul (art. 703 – 748 Cod civil)

1. Ce este uzufuctul?

Uzufuctul este dreptul de a folosi bunul altei persoane și de a culege fructele acestuia, întocmai ca proprietarul, însă cu îndatorirea de a-i conserva substanța.

2. Cum ia naștere?

Uzufuctul se poate constitui numai în favoarea unei persoane existente și ia naștere:

- prin act juridic;
- uzucapiune;
- alte moduri prevăzute de lege.

3. Care este durata?

Uzufuctul constituit în favoarea unei persoane fizice este cel mult viager.

Uzufuctul constituit în favoarea unei persoane juridice este de cel mult 30 ani.

Uzufuctul constituit până la data la care o anumită persoană va ajunge la o anumită vârstă durează până la acea dată; chiar dacă acea persoană ar muri înainte de împlinirea vârstei stabilite.

4. Cum se exercită dreptul de uzufruct?

Dreptul se exercită personal de uzufructuar.

Dacă în actul prin care a fost constituit uzufructul nu există o clauză contrară, **uzufructuarul poate ceda dreptul său unei alte persoane, fără acordul nudului proprietar.**

Cesiunea uzufructului trebuie notificată nudului proprietar.

După cesiune, dreptul de uzufruct continuă, după caz, până la împlinirea termenului inițial sau până la decesul uzufructuarului inițial.

5. Cum se stinge uzufructul?

- a) prin moartea uzufructuarului (persoană fizică) sau încetarea personalității juridice (în cazul persoanei juridice);
- b) ajungerea la termen;
- c) consolidare (când calitatea de uzufructuar și de nud proprietar se întrunesc în aceeași persoană);
- d) renunțare la uzufruct;
- e) neuzul timp de 10 ani (sau 2 ani – în cazul uzufructului unei creanțe);
- f) prin hotărâre judecătorească la cererea nudului proprietar – atunci când uzufructuarul abuzează de folosința bunului, aduce stricăciuni acestuia sau îl lasă să se degradeze;
- g) când bunul a fost distrus în întregime dintr-un caz fortuit.

C. Uzul și Abitația (art. 749 – 754 Cod civil)

1. Ce este dreptul de uz?

Uzul este dreptul unei persoane de a folosi lucrul altuia și de a-i culege fructele naturale și industriale numai pentru nevoile proprii și ale familiei sale.

Dreptul de uz se poate constitui asupra unor bunuri mobile sau imobile, mai puțin locuințe.

2. Ce este dreptul de abitație?

Titularul dreptului de abitație are dreptul de a locui în locuința nudului proprietar împreună cu soțul și copiii săi, chiar dacă nu a fost căsătorit sau nu avea copii la data la care s-a constituit abitația, precum și cu părinții ori alte persoane aflate în întreținere.

Dreptul de abitație este un drept de uz constituit asupra unei locuințe.

3. Cum se constituie dreptul de uz / abitație?

Uzul și abitația se constituie în temeiul unui act juridic.

Dacă se constituie asupra unui bun imobil – actul trebuie să fie încheiat în formă autentică.

4. Care sunt limitele dreptului de uz / abitație?

Dreptul de uz / abitație **nu** poate fi cedat, iar bunul ce face obiectul acestor drepturi **nu** poate fi închiriat sau arendat.

D. Servitutele (art. 755 – 772 Cod civil)

1. Ce este servitutea?

Servitutea este sarcina care grevează un imobil, pentru uzul sau utilitatea imobilului unul alt proprietar.

2. Cum se constituie?

Servitutea se poate constitui în temeiul unui **act juridic** (ex.: convenție notarială) ori prin uzucapiune.

Prin actul de constituire se pot impune în sarcina proprietarului fondului aservit anumite obligații pentru asigurarea uzului și utilității fondului dominant.

Obligația se transmite și subdobânditorilor subsecvenți ai fondului aservit, sub condiția notării actului de constituire a servituții în Cartea Funciară.

3. Cum se sting servituțiile?

Servituțiile se sting prin radierea lor din Cartea Funciară pentru una din următoarele cauze:

- a) consolidarea (atunci când ambele fonduri – atât fondul aservit, cât și fondul dominant – ajung să aibă același proprietar);
- b) renunțarea proprietarului fondului dominant;
- c) ajungerea la termen;
- d) răscumpărarea;
- e) imposibilitatea definitivă de exercitare;
- f) neuzul timp de 10 ani;
- g) dispariția oricărei utilități a acesteia.

FIDUCIA

Sediul materiei: art. 773 – 791 Cod civil

1. Ce înseamnă fiducia?

Este o **instituție nouă introdusă de Codul Civil**.

Este o operațiune juridică prin care unul sau mai mulți **constituitori transferă** drepturi reale, drepturi de creanță, garanții sau alte drepturi patrimoniale sau un ansamblu de asemenea drepturi, prezente sau viitoare, către unul sau mai mulți **fiduciar**i care le exercită cu un **scop determinat, în folosul unuia** sau mai multor beneficiari.

Este un transfer temporar al dreptului de proprietate asupra drepturilor reale, drepturilor de creanță, garanțiilor sau ale drepturi patrimoniale, întrucât durata maximă a fiduciei e **de 33 ani**.

Urmărește un scop determinat.

Bunurile transferate prin fiducia intră în patrimoniul fiduciarului, însă constituie o masă patrimonială autonomă (astfel, fiduciarul nu va putea folosi bunurile primite prin fiducia pentru a-și plăti datoriile sale personale, iar creditorii săi nu vor putea urmări bunurile din masa fiduciară).

2. Cum se stabilește fiducia?

Fiducia trebuie să fie expresă și se stabilește:

- prin lege;
- prin contract încheiat în **formă autentică** (la notar).

Contractul de fiducie, sub sancțiunea nulității absolute, trebuie înregistrat în termen de 1 lună de la data încheierii acestuia, la organele fiscale, iar pentru opozabilitate, în funcție de compunerea masei fiduciare, trebuie înregistrat în Arhiva Electronică de Garanții Reale Imobiliare și în Cartea funciară.

3. Care sunt părțile contractului de fiducie?

Părțile contractului de fiducie sunt *constituitorul* și *fiduciarul*.

Constituitorul poate fi orice persoană fizică sau juridică.

Fiduciarul poate fi **doar**:

- o instituție de credit;
- o societate de investiție și de administrare a investițiilor;
- o societate de servicii de investiții financiare;
- o societate de asigurare și de reasigurare legal înființate;
- **un notar public**;
- un avocat.

4. Cine poate fi beneficiar al fiduciei?

Beneficiarul fiduciei poate fi:

- constituitorul;
- fiduciarul;
- o terță persoană.

Desemnarea beneficiarului se face fie prin contractul de fiducie încheiat în formă autentică, fie prin desemnarea sa ulterioară de către constituitor, tot prin act autentic.

5. Cum se poate modifica contractul de fiducie?

Modificarea, revocarea sau denunțarea unilaterală a constituitorului, cu acordul beneficiarului, a contractului de fiducie se face printr-un **înscriș juridic în formă autentică**.

Înscrișul juridic modificator (ca și însușii contractul de fiducie) se va înregistra atât la organele fiscale, cât și în registrele de publicitate prevăzute de lege.

6. Cum încetează contractul de fiducie?

- prin împlinirea termenului;
- prin realizarea scopului urmărit;
- prin renunțarea tuturor beneficiarilor la fiducie;
- prin deschiderea procedurii insolvenței împotriva fiduciarului.

DESPRE MOȘTENIRE ȘI LIBERALITĂȚI

DESPRE MOȘTENIRI

Sediul materiei: art. 953 – 1.163 Cod civil

Dispozițiile Noului Cod Civil se aplică pentru succesiunile deschise după data intrării sale în vigoare, respectiv pentru succesiunile defuncțiilor care au decedat după data de 01 octombrie 2011.

Pentru defuncții decedați înaintea datei de 01 octombrie 2011, legea aplicabilă succesiunii este vechiul Cod Civil (inclusiv pentru termenul de acceptare a succesiunii, numărul și calitatea moștenitorilor).

1. Când se deschide moștenirea?

Moștenirea unei persoane se deschide ***în momentul decesului*** acesteia.

Deschiderea moștenirii nu trebuie să fie confundată cu deschiderea procedurii succesoriale (adică cu momentul în care se depune cerere de dezbatere a succesiunii la notarul public sau instanța de judecată).

2. Care sunt felurile moștenirii?

Patrimoniul defunctului se transmite fie prin:

- moștenire ***legală***
- moștenire ***testamentară***.

O parte a patrimoniului defunctului se poate transmite prin moștenire testamentară, iar cealaltă parte prin moștenire legală.

3. Se pot face acte juridice în legătură cu o moștenire care nu a fost deschisă (respectiv în legătură cu moștenirea unei persoane care este încă în viață)?

Nu se pot face astfel de acte.

Sunt lovite de nulitate absolută:

- declarațiile de acceptare a unei succesiuni nedeschise;
- declarațiile de renunțare la o succesiune nedeschisă;
- actele prin care se înstrăinează sau se promite înstrăinarea unor drepturi pe care cineva le-ar putea dobândi la deschiderea unei moșteniri (care nu este încă deschisă).

4. Ce condiții trebuie să îndeplinească o persoană pentru a putea moșteni (pentru a avea capacitatea de a moșteni)?

O persoană poate moșteni **dacă există la momentul deschiderii moștenirii.**

Sunt considerați că există la data deschiderii moștenirii:

- **copilul conceput**, dacă se naște viu;
- **cel dispărut** (dacă nu a intervenit o hotărâre judecătorească declarativă de moarte, rămasă definitivă);
- persoana juridică – de la data actului de înființare – și fundațiile testamentare.

Dacă mai multe persoane au decedat fără a se putea stabili că una a supraviețuit celeilalte, acestea nu au capacitatea de a se moșteni una șpe alta.

5. Ce este nedemnitatea succesorală?

Nedemnitatea succesorală este o **sanctiune civilă** care constă în **decăderea de drept a unei persoane din dreptul de a culege o moștenire determinată**, datorită faptului că s-a făcut vinovat de **o faptă gravă față de cel care lasă moștenirea sau față de altă persoană cu vocație succesorală.**

Nedemnul este înlăturat atât de la moștenirea legală, cât și de la cea testamentară.

Nedemnitatea este **de drept** în cazul:

- succesibilului condamnat penal pentru săvârșirea unei infracțiuni cu intenția de a-l ucide pe cel care lasă moștenirea (ex.: fiul condamnat pentru tentativă de omor a tatălui său este înlăturat de la succesiunea acestuia);
- succesibilului condamnat penal pentru săvârșirea, înainte de deschiderea moștenirii, a unei infracțiuni cu intenția de a-l ucide pe alt succesiv care, dacă moștenirea ar fi fost deschisă la data săvârșirii faptei, ar fi înlăturat sau ar fi restrâns vocația la moștenire a făptuitorului (ex.: o persoană condamnată penal pentru tentativă de omor sau chiar pentru omorul fratelui său este considerat nedemn față de succesiunea tatălui lor).

Nedemnitatea poate fi **declarată de instanță** în cazul:

- persoanei condamnate penal pentru săvârșirea cu intenție a unor fapte grave de violență fizică sau morale sau a unor fapte care au avut ca urmare moartea persoanei care lasă moștenirea;
- persoanei, care, cu rea-credință a ascuns, a alterat, a distrus sau a falsificat testamentul defunctului;

- persoanei care, prin dol sau violență, l-a împiedicat pe cel care lasă moștenirea să întocmească, să modifice, să revoce testamentul.

6. Nedemnitățile este o sancțiune definitivă sau efectele sale pot fi înlăturate?

Efectele nedemnității de drept sau judiciare pot fi **înlăturate de către persoana care lasă moștenirea:**

- **prin testament;**
- **prin act autentic notarial.**

Atât în testament, cât și în actul autentic notarial (declarație, testament autentic) trebuie să existe o **declarație expresă în sensul înlăturării nedemnității.**

Simplul fapt că, după condamnare, persoana care lasă succesiunea face un testament în favoarea celui condamnat pentru o faptă care atrage nedemnitățile succesorală (fără ca în testament să fie cuprinsă și declarația expresă de iertare) nu înlătură efectul nedemnității.

7. Cine sunt moștenitorii legali?

Moștenitorii legali sunt:

- soțul supraviețuitor;
- rudele defunctului;
- comuna, orașul sau municipiul în a cărui rază teritorială se aflau bunurile la data deschiderii succesiunii – în cazul în care nu există moștenitori legali sau testamentari.

8. În ce ordine vin la moștenire rudele defunctului și până la ce grad?

Rudele defunctului vin la moștenire în următoarea ordine:

- a) **clasa întâi** – descendenții (copii, nepoți din copii, strănepoți etc., fără limită de grad de rudenie);
- b) **clasa a doua** – ascendenții privilegiați (mama și tatăl defunctului) și colateralii privilegiați (frați, surori, nepoți din frați și surori) – până la gradul IV inclusiv (strănepoții din frați și surori sunt rude de gradul IV, fiind ultima categorie de rude, din această clasă, care îl pot moșteni pe defunct);
- c) **clasa a treia** – ascendenții ordinari (bunici, străbunici etc.) – indiferent de gradul de rudenie cu defunctul;
- d) **clasa a patra** – colateralii ordinari – până la gradul IV inclusiv (fratele bunicului, unchi, mătuși și veri primari).

9. Ce înseamnă reprezentarea succesorală?

Reprezentarea succesorală este un **beneficiu legal** conform căruia **un moștenitor legal**, de un grad mai îndepărtat (numit reprezentant) **urcă**, în virtutea legii, **în drepturile ascendentului său** (numit reprezentat) pentru a culege partea de moștenire ce i s-ar cuveni acestuia dacă nu ar fi fost nedemn față de defunct sau decedat la data deschiderii succesiunii.

10. Care sunt persoanele ce pot fi reprezentate?

Pot fi reprezentați:

- a) **nedemnul;**
- b) **persoana care nu mai este în viață la data deschiderii succesiunii.**(moștenitorii legali precedenți)

Pot veni la moștenire prin reprezentare succesorală **numai descendenții copiilor defunctului și descendenții fraților sau surorilor defunctului.**

11. Care sunt drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor?

Soțul supraviețuitor îl moștenește pe soțul decedat dacă la data deschiderii moștenirii (respectiv la data decesului soțului care lasă moștenirea) nu există o hotărâre de divorț definitivă sau un certificat de divorț.

Soțul supraviețuitor este chemat la moștenire alături și în concurs cu oricare dintre cele patru clase de moștenitori legali.

Dacă vine **în concurs** cu:

- a) **descendenții** – clasa I (copii, nepoți din copii etc.) soțul culege **cota de 1/4 din succesiune;**
- b) **părinții** (ascendenți privilegiați) și frații/nepoții sau strănepoții de frate (colaterali privilegiați) ai defunctului, soțul culege **cota de 1/3 din succesiune;**
- c) **doar părinții** defunctului – soțul culege **cota de 1/2 din succesiune;**
- d) **doar frații/nepoții** sau strănepoții de frate ai defunctului – soțul culege **cota de 1/2 din succesiune;**
- e) **ascendenții ordinari (bunicii, străbunicii) sau colateralii ordinari** (unchi, mătuși, veri primari) ai defunctului, soțul culege **cota de 3/4 din succesiune;**
- f) **în lipsă de alți moștenitori legali, soțul culege întreaga moștenire.**

12. Există vreun drept special la moștenire a soțului supraviețuitor?

- a) Soțul care nu are o altă locuință corespunzătoare nevoilor sale beneficiază de **un drept de abitație asupra casei în care a locuit până la data deschiderii moștenirii**, dacă acea casă face parte din bunurile moștenirii.

Dreptul acesta special este gratuit și nu poate fi înstrăinat.

Dreptul se stinge la partaj (dar nu mai devreme de 1 an de la data deschiderii moștenirii).

Dreptul se stinge și mai devreme de 1 an **în caz de recăsătorire a soțului supraviețuitor.**

- b) **Dacă nu vine la moștenire în concurs cu descendenții, soțul supraviețuitor moștenește, pe lângă cota sa legală, mobilierul și obiectele de uz casnic care au fost afectate folosinței comune a soților.**

DESPRE TESTAMENTE

1. Ce este testamentul?

Testamentul este **actul unilateral, personal și revocabil** prin care o persoană, numită testator, dispune, în una dintre formele cerute de lege, pentru timpul când nu va mai fi în viață.

2. Cine poate dispune prin testament?

Orice persoană poate dispune prin testament dacă:

- este **majoră și are capacitate deplină de exercițiu**;
- a dobândit **capacitate deplină de exercițiu prin căsătorie** sau
- i-a fost recunoscută **capacitatea de exercițiu anticipată** (cazul minorului de 16 ani căruia i-a fost recunoscută capacitatea deplină de exercițiu de către instanța de tutelă).

Minorul de 16 ani căruia nu i-a fost recunoscută capacitatea de exercițiu anticipată nu poate dispune prin testament.

3. Care este conținutul testamentului?

Testamentul conține **dispoziții referitoare la patrimoniul succesoral sau la bunurile care fac parte din acesta**, precum și la desemnarea directă sau indirectă a legatarului.

Alături de aceste dispoziții sau chiar în lipsa unor asemenea dispoziții, **testamentul poate să conțină dispoziții referitoare la:**

- partaj;
- revocarea dispozițiilor testamentare anterioare;
- dezmoștenire;
- numire de executori testamentari;
- sarcini impuse legatarilor sau moștenitorilor legali;
- desemnarea persoanei care urmează a fi numită tutore al copiilor săi;
- înlăturarea unei anumite persoane de la posibilitatea de a fi numită tutore al copiilor săi;
- **recunoașterea unui copil** din afara căsătoriei (o asemenea recunoaștere prin testament este **irevocabilă**, chiar dacă ulterior testatorul înțelege să revoce testamentul prin care a fost făcută recunoașterea);
- **introducerea unei interdicții de înstrăinare a unui anumit bun care va intra în patrimoniul succesoral** (interdicția nu poate depăși o durată de 49 ani și trebuie justificată de un interes serios și legitim);
- desemnarea unui administrator al unuia sau mai multor bunuri sau a unei mase patrimoniale care se vor găsi în patrimoniul succesoral.

4. Se pot întocmi testamente reciproce?

Legea interzice în mod expres, sub sancțiunea nulității absolute, testamentul unic prin care două sau mai multe persoane dispun una în favoarea alteia sau toți în favoarea unui terț.

Două persoane pot să dispună prin testament, una în favoarea celeilalte, doar prin testamente separate.

5. O persoană căsătorită poate dispune prin testament de partea sa din bunurile comune?

Fiecare soț poate dispune prin testament de partea ce i s-ar cuveni la încetarea căsătoriei, din comunitatea de bunuri.

6. Care sunt formele sub care trebuie încheiat testamentul?

Testamentul poate fi **ordinar** și **privilegiat** (încheiat în anumite situații speciale și care pentru valabilitate, după dispariția condițiilor speciale care au dus la întocmirea sa, trebuie refăcut într-una dintre formele testamentului ordinar).

Testamentul ordinar poate fi:

- a) **olograf** - când, sub sancțiunea nulității absolute, testamentul trebuie scris în întregime, datat și semnat de mâna testatorului;
- b) **autentic** – atunci când testamentul a fost autentificat de un notar public sau o altă persoană investită cu autoritate de stat, potrivit legii (ex.: consulul României în străinătate).

La autentificarea testamentului, testatorul poate fi asistat de unul sau doi martori.

Asistarea testatorului de către martori la autentificarea testamentului este obligatorie atunci când testatorul nu poate semna (din cauza bolii, a infirmității, este necunoscător de carte etc.).

7. Cum poate fi revocat testamentul?

Testamentul poate fi **revocat în tot sau în parte** numai prin:

- a) **act autentic notarial;**
- b) **testament ulterior** (care să fie întocmit într-una dintre formele prevăzute de lege) – testamentul care revocă un testament anterior poate fi întocmit într-o formă diferită de aceea a testamentului revocat.

8. Se poate retracta revocarea testamentului?

Da, însă **retractarea trebuie făcută fie prin act autentic notarial, fie prin testament** într-una dintre formele prevăzute de lege.

9. Ce înseamnă dezmoștenirea?

Dezmoștenirea este dispoziția testamentară prin care testatorul îi înlătură de la moștenire, în tot sau în parte, pe unul sau mai mulți dintre moștenitorii săi legali.

10. Pot fi dezmoșteniți toți moștenitorii legali sau există anumite categorii de moștenitori care nu pot fi înlăturați total de la succesiune prin voința testatorului (autor al succesiunii)?

În virtutea legii, chiar împotriva voinței defunctului (manifestată prin liberalități sau donații sau dispoziții testamentare – sau dezmoșteniri) există o categorie de moștenitori, numiți **moștenitori rezervatari**, care nu pot fi înlăturați de la moștenire.

Aceștia vor culege rezerva succesorală (acea parte din bunurile moștenirii, care li se cuvine în virtutea legii).

11. Cine sunt moștenitorii rezervatari și care este quantumul rezervei lor?

Sunt moștenitori rezervatari:

- **soțul supraviețuitor,**
- **descendenții** (copii, nepoții din copii etc.);
- **ascendenții privilegiați** (părinții) defunctului.

Rezerva succesorală a fiecărui moștenitor rezervatar este de jumătate din cota succesorală care, în lipsa liberalităților sau dezmoștenirilor, i s-ar fi cuvenit ca moștenitor legal.

12. Ce înseamnă execuțiunea testamentară?

Testatorul poate numi una sau mai multe persoane, conferindu-le împuternicirea necesară executării dispozițiilor testamentare.

Executorul testamentar poate să-și exercite puterile de la data la care a acceptat misiunea prin declarație autentică notarială.

Executorul testamentar trebuie să aibă capacitate de exercițiu deplină.

Executorul testamentar are dreptul să administreze patrimoniul succesoral pe o perioadă de cel mult 2 ani de la data deschiderii succesiunii.

Drepturile și obligațiile executorului testamentar sunt prevăzute expres de Codul civil.

Executorul testamentar **nu își poate transmite puterile**.

SUBSTITUȚIILE FIDEICOMISARE

Sediul materiei: art. 993 -1.000 Cod civil

1) Ce este substituția fideicomisară?

Substituția fideicomisară este o instituție nouă introdusă și reglementată de Codul civil, venită ca răspuns la o necesitate practică.

Substituția fideicomisară este **dispoziția** prin care o persoană, denumită **instituit**, este **însărcinată să administreze bunul sau bunurile care constituie obiectul liberalității și să le transmită unui terț**, denumit **substituit**, desemnat de dispunător.

Substituția fideicomisară presupune crearea de reacții juridice **strict** între 3 (trei) persoane:

DISPUNĂTOR – INSTITUIT și SUBSTITUIT.

Dispunătorul nu mai poate indica sarcini în persoana substituitului.

2) Cum ia naștere substituția fideicomisară?

Printr-un legat (dispoziție testamentară) **sau contract de donație**, în care este cuprinsă o **sarcină** care constă în obligația pe care **dispunătorul i-o impune instituitului** (donatar sau legatar), **de a administra bunurile care constituie obiectul liberalității și de a le transmite, la decesul său**, (respectiv la decesul instituitului) **către o a treia persoană, numită substituitul și desemnată de către dispunător**.

Această sarcină produce efecte numai cu privire la bunurile care au constituit obiectul liberalității și care la data decesului instituitului pot fi identificate și se află în patrimoniul său.

Bunurile în privința cărora a fost instituită o substituție fideicomisară nu sunt scoase din circuitul civil, însă nu se pot înstrăina și, deci, nici nu pot fi urmărite de creditorii instituitului (sunt insesizabile pe perioada vieții instituitului).

3) Care sunt drepturile substituitului și când se nasc ele?

Drepturile substituitului se nasc la moartea instituitului.

Substituitul dobândește bunurile care constituie obiectul liberalității ca efect al voinței dispunătorului.

Trebuie respectată rezerva succesorală a instituitului.

Substituitul nu poate fi, la rândul său, supus obligației de administrare și de transmitere a bunurilor.

4) Ineficacitatea substituției

Atunci ***când substituitul precedează instituitului sau renunță la beneficiul liberalității***, bunul revine instituitului, cu excepția cazului în care s-a prevăzut că bunul va fi cules de moștenitorii substituitului ori a fost desemnat un al doilea substituit.

LIBERALITĂȚILE REZIDUALE

Sediul materiei: art. 1.001 – 1.005 Cod civil

O nouă instituție. Se deosebește de substituția fideicomisară.

1. Ce înseamnă liberalitatea reziduală?

Este acea dispoziție prin care dispunătorul stipulează ca, la decesul instituitului, o a treia persoană, numită substituit, să fie gratificată cu ceea ce rămâne din bunurile pe care instituitorul le-a primit prin donație sau legate de la dispunător.

2. O asemenea liberalitate aduce atingere drepturilor dobândite de către instituit?

Liberalitatea reziduală nu îl împiedică pe instituit să încheie acte cu titlu oneros și nici să rețină bunurile sau sumele obținute în urma încheierii acestora, însă, nu poate dispune el însuși prin testament de bunurile care au constituit obiectul unei liberalități reziduale.

De asemenea, dispunătorul îi poate interzice instituitului să dispună de bunuri prin donație.

DESPRE DONAȚIE

Sediul materiei: art. 1.011 – 1.033 Cod civil

1. Ce este donația?

Donația este contractul prin care, în intenția de a gratifica, o parte, numită donator, dispune în mod irevocabil de un bun în favoarea celeilalte părți, numite donatar.

2. Cum se încheie donația?

Donația se încheie prin **înscris autentic, sub sancțiunea nulității absolute.**

3. Cine poate dispune prin donație (Cine poate avea calitatea de donator)?

Orice persoană poate dispune liber de bunurile sale, dacă legea nu prevede în mod expres altfel.

Poate dispune:

- majorul (cel care a împlinit 18 ani);
- minorul care, prin căsătorie, a dobândit capacitate deplină de exercițiu;
- minorul de 16 ani care a dobândit capacitate de exercițiu anticipată.

Nimeni nu poate dispune cu titlu gratuit, dacă este insolvabil (art. 12 alin. 2 Cod civil).

4. Există vreo situație în care persoana pusă sub interdicție judecătorească poate dispune prin donație?

Da, din bunurile celui pus sub interdicție judecătorească, descendenții acestuia vor putea fi gratificați sau înzestrați de către tutore, cu avizul consiliului de familie și cu încuviințarea instanței tutelare, fără însă să se poată da scutire de raport.

5. Cine nu poate primi prin donație?

Medicii, farmaciștii sau alte persoane, în perioada în care, în mod direct sau indirect, îi acordau îngrijiri de specialitate donatorului pentru boala care este cauză a decesului dacă beneficiarii sunt: (excepție: soțul, rudele în linie directă, colaterali privilegiați, alte rude până la gradul IV inclusiv – în lipsă de soț, rude în linie directă sau colaterali privilegiați).

6. Cum se poate încheia donația?

Donația se poate încheia:

- a) *între prezenți* – prin act de donație;
- b) *între absenți* – prin ofertă de donație și acceptarea ofertei de donație.

Până la acceptarea ofertei de donație de către beneficiar, ofertantul o poate revoca.

Acceptarea ofertei poate fi făcută doar de către beneficiarul ei (nu și de către moștenitorii acestuia).

7. Există vreo nouă prevedere legală în legătură cu donația?

Codul civil **consacră o nouă instituție juridică, cea a promisiunii de donație, care sub sancțiunea nulității absolute trebuie încheiată în formă autentică.** Neexecutarea obligației de a încheia în viitor contractul de donație promis dă beneficiarului promisiunii doar dreptul de a solicita daune-interese.

8. Când se poate revoca donația?

Conform prevederilor Cod Civil, **donația nu se mai revocă de drept pentru surveniență de copil.**

Donația se revocă doar pentru:

- *ingratitude*

- dacă donatorul a atentat la viața donatorului, a unei persoane apropiate lui sau, știind că alții intenționează să atenteze, nu l-a înștiințat;

- dacă donatarul se face vinovat de fapte penale, cruzimi sau injurii grave față de donator;

- dacă donatarul refuză în mod nejustificat să asigure alimente donatorului ajuns în nevoie, în limita valorii actuale a bunului donat) **și**

- *neexecutarea fără justificare a sarcinilor la care s-a obligat donatarul*** (donatarul este ținut să îndeplinească sarcina numai în limita valorii bunului donat, actualizată la data la care sarcina trebuie îndeplinită).

9. Care sunt efectele generale ale revocării?

În caz de revocare pentru **ingratitude** bunul donat se restituie în natură.

Dacă restituirea în natură a bunului donat nu este posibilă, donatarul va fi obligat să plătească valoarea acestuia, calculată **la data** soluționării cauzei.

10. Ce se întâmplă în cazul revocării donației dacă bunul donat a fost vândut sau ipotecat?

Revocarea pentru **ingratitude nu are nici un efect** în privința drepturilor reale asupra bunului donat dobândite de la donatar, cu titlu oneros, de către terții de bună-credință și nici asupra garanțiilor constituite în favoarea acestora, în cazul bunurilor supuse unor formalități de publicitate, dreptul terțului trebuie să fi fost înscris anterior înregistrării cererii de revocare în registrele de publicitate aferente.

11. Se pot face donații viitorilor soți, în vederea încheierii căsătoriei?

Da, sunt posibile asemenea donații.

În cazul în care căsătoria nu se mai încheie, donația (care este o donație sub condiție) nu produce efecte.

12. Se pot face donații între soți? Se pot revoca donațiile între soți?

Orice **donație încheiată între soți este revocabilă numai în timpul căsătoriei.**

După desfacerea căsătoriei prin divorț sau încetarea căsătoriei prin deces, nici soțul donator, nici moștenitorii acestuia nu mai pot declara donația revocată (donația devine irevocabilă prin moartea donatorului sau desfacerea căsătoriei).

REZERVA SUCCESORALĂ și CALITATEA DISPONIBILĂ

Sediul materiei: art. 1.086 – 1.089 Cod civil

1. Ce înseamnă rezerva succesorală?

Rezerva succesorală este acea parte din bunurile moștenirii la care moștenitorii rezervatari au dreptul în virtutea legii și chiar împotriva voinței defunctului (care și-ar fi manifestat dorința de a-i dezmoșteni, fie prin dezmoștenire directă, fie prin liberalități – testamente/donații).

2. Cine sunt moștenitorii rezervatari?

Legea califică drept moștenitori rezervatari pe:

- soțul supraviețuitor;
- descendenții;
- ascendenții privilegiați (părinții defunctului) – în lipsa descendenților.

3. Care este întinderea rezervei succesorale?

Rezerva succesorală a fiecărui moștenitor rezervatar este de jumătate din cota succesorală care, în absența liberalităților sau dezmoștenirilor, i s-ar fi cuvenit la moștenitor legal.

4. Ce înseamnă calitatea disponibilă?

Este partea din bunurile moștenirii care nu este rezervată prin lege și de care defunctul putea dispune în mod neîngrădit prin liberalități.

DESPRE TRANSMISIUNEA MOȘTENIRII. PARTAJUL SUCCESORAL ȘI RAPORTUL DONAȚIILOR.

Sediul materiei: art. 1.100 – 1.142 Cod civil

DESPRE TRANSMISIUNEA MOȘTENIRII

1. Ce înseamnă dreptul de opțiune succesorală?

Cel chemat la moștenire, fie în temeiul legii (în calitate de moștenitor legal) sau al voinței defunctului (în calitate de moștenitor testamentar) **poate accepta moștenirea sau poate renunța la ea.**

2. Se poate accepta moștenirea în privința anumitor bunuri și renunța la moștenire în privința altor bunuri?

O asemenea posibilitate **nu este recunoscută de lege.**

Sub **sanțiunea nulității absolute**, opțiunea succesorală este **indivizibilă.**

3. Dacă o persoană are, în același timp, vocație la o moștenire atât în calitate de moștenitor legal, cât și în calitate de moștenitor testamentar, poate opta succesoral distinct?

Da, o persoană poate opta succesoral distinct.

De exemplu, poate accepta succesiunea în calitate de moștenitor legal și renunța la succesiune în calitate de legatar.

4. Care este termenul de opțiune succesorală?

Dreptul de opțiune succesorală se exercită în **termen de 1 an de la data deschiderii moștenirii (de la data decesului autorului succesiunii)**.

5. Cine poate accepta succesiunea?

Nimeni nu poate fi obligat să accepte o moștenire ce i se cuvine.

Acceptarea succesiunii poate fi făcută de cel care are vocație la moștenire (de către succesibil).

De asemenea, creditorii succesibilului pot accepta moștenirea (pe cale oblică) în limita îndeplinirii creanței lor.

6. Cum poate fi acceptată moștenirea?

Acceptarea poate fi expresă, tacită sau forțată.

Acceptarea expresă se face prin act autentic sau înscris sub semnătură privată din care rezultă în mod explicit faptul că succesibilul înțelege să își însușească calitatea de moștenitor.

Acceptarea tacită – atunci când succesibilul face un act sau fapt pe care nu ar putea să îl facă decât în calitate de moștenitor:

- înstrăinează drepturile sale asupra moștenirii;
- renunță la moștenire în folosul unuia sau mai multor moștenitori determinați;
- renunță la moștenire cu titlu oneros (în schimbul unei sume de bani sau a altui folos patrimonial);
- înstrăinează un bun din succesiune;
- introduce acțiunea în declararea nedemnității unui alt succesibil.

Acceptarea forțată este o sancțiune impusă de lege succesibilului care, cu rea-credință, a sustras ori a ascuns bunuri din patrimoniul succesoral sau a ascuns o donație supusă raportului sau reducțiunii.

Un asemenea succesibil este considerat acceptat, chiar dacă anterior renunțase la succesiune. Nu mai are niciun drept asupra bunurilor sustrate sau ascunse.

Va răspunde de datoriile succesiunii – proporțional cu cota sa din moștenire – inclusiv cu bunurile lui proprii.

7. Care sunt efectele acceptării succesiunii?

Moștenitorii legali și legatarii universali sau cu titlu universal răspund pentru datoriile și sarcinile moștenirii numai cu bunurile din patrimoniul succesoral, proporțional cu cota fiecăruia.

În viziunea noului Cod Civil, moștenitorii nu mai răspund cu propriile lor bunuri pentru datoriile moștenirii.

8. Se poate face un inventar al bunurilor succesorale?

Bineînțeles că **da**.

Sucesibilii, creditorii moștenirii și orice persoană interesată pot cere **notarului public competent să dispună efectuarea unui inventar al bunurilor din patrimoniul succesoral**, toate cheltuielile care se vor face în acest scop fiind în sarcina moștenirii.

9. Se pot lua măsuri speciale de conservare a bunurilor succesoriale?

Dacă există pericol de înstrăinare, pieire, înlocuire sau distrugere a bunurilor, **notarul va putea pune bunurile sub sigiliu sau le va preda unui custode.**

Bunurile date în custodie sau în administrare se predau pe bază de proces-verbal semnat de notar și de custode sau curator.

10. Cum se poate renunța la o moștenire?

Renunțarea la succesiune se face în formă autentică la orice notar public sau, după caz, la misiunile diplomatice și oficiile consulare ale României.

11. Ce efect are renunțarea la moștenire?

Cel care a renunțat este considerat că **nu a fost niciodată moștenitor.**

12. Se poate revoca renunțarea la moștenire?

Da, însă numai **în interiorul termenului de opțiune succesorală (de 1 an de la data decesului autorului succesiunii) și doar dacă moștenirea nu a fost deja acceptată de alți succesibili.**

Revocarea renunțării valorează acceptare.

13. Ce este certificatul de moștenitor?

Certificatul de moștenitor este **înscrisul eliberat de notarul public care cuprinde constatări referitoare la:**

- patrimoniul succesoral;
- numărul și calitatea moștenitorilor și cotele ce le revin din patrimoniul succesoral;
- alte mențiuni prevăzute de lege.

14. Care sunt efectele certificatului de moștenitor?

Certificatul de moștenitor **face dovada:**

- **calității de moștenitor** (legal sau testamentar);
- **dreptului de proprietate al moștenitorilor** acceptanți asupra bunurilor din masa succesorală, în cota care se cuvine fiecăruia.

În vederea stabilirii patrimoniului succesoral, notarul public va proceda mai întâi la lichidarea regimului matrimonial în cazul defunctului care a lăsat soț supraviețuitor.

15. Ce se întâmplă cât timp succesiunea unei persoane nu a fost acceptată?

Cât timp moștenirea nu a fost acceptată sau dacă succesibilul nu este cunoscut, notarul public competent poate să numească un curator special al moștenirii.

16. În ce termen o succesiune poate fi declarată vacantă?

În termen de 1 an și 6 luni de la data deschiderii succesiunii, în urma unei somări a succesibililor, făcută de notarul public printr-o publicație făcută:

- la locul deschiderii moștenirii;
- la locul unde se află imobilele din patrimoniul succesoral;
- într-un ziar de largă circulație,

pentru ca succesibilii să se prezinte la sediul biroului notarial în termen de cel mult 2 (două) luni de la publicare.

17. Ce înseamnă amintirile de familie?

Constituie amintiri de familie bunurile ce au aparținut membrilor familiei și stau mărturie istoriei acesteia (ex.: scrisori, arhivele familiale, decorații, portrete de familie, arme de colecție etc.). Asupra acestor bunuri moștenitorii au un drept de coproprietate forțată.

18. Se pot partaja bunurile calificate ca amintiri de familie?

Partajul acestor bunuri se poate face **doar** prin bună învoială a moștenitorilor. Nu se poate face partaj judiciar.

În caz de neînțelegere, bunurile care constituie amintiri de familie rămân în indiviziune și pot fi depozitate la unul dintre moștenitori sau în alt loc stabilit de ei.

PARTAJUL SUCCESORAL

1. Cum pot fi împărțite bunurile moștenite?

Nimeni nu poate fi obligat a rămâne în indiviziune.

Moștenitorul poate cere oricând ieșirea din indiviziune, chiar și atunci când există convenții sau clauze testamentare care prevăd altfel.

Partajul se poate realiza prin bună învoială în prezența tuturor moștenitorilor și care să aibă capacitate deplină de exercițiu.

Dacă printre bunurile succesoriale se află imobile, convenția de partaj trebuie încheiată în formă autentică, sub sancțiunea nulității absolute.

Dacă nu sunt prezenți toți moștenitorii sau dacă printre ei se află minori sau persoane puse sub interdicție judecătorească ori persoane dispărute, bunurile moștenirii se vor sigila, iar partajul voluntar se va face cu respectarea regulilor referitoare la protecția persoanelor lipsite de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă ori privitoare la persoanele dispărute.

DESPRE RAPORTUL DONAȚIILOR (art. 1.146 – 1.154 Cod civil)

1. Ce înseamnă raportul donațiilor?

Este **obligația pe care o au între ei soțul supraviețuitor și descendenții** defunctului care vin efectiv și împreună la **moștenirea legală** de a readuce la moștenire **bunurile** care le-au fost **donate fără scutire de raport** de către cel ce lasă moștenirea.

2. Cine poate cere raportul donației?

Dreptul de a cere raportul îl au **numai descendenții și soțul supraviețuitor**, precum și, pe cale oblică, creditorii personali ai acestora.

3. Cum se efectuează raportul?

Raportul se face **prin echivalent**.

Dispoziția care impune donatorului să facă raportul în natură este considerată ca nescrisă.

Cu toate acestea, donatorul poate efectua raportul în natură dacă la data cererii de raport este încă proprietarul bunului și nu l-a grevat cu o sarcină reală și nici nu l-a dat în locațiune pentru o perioadă mai mare de 3 (trei) ani.

DESPRE CONTRACTE

Sediul materiei: art. 1.166 – 1.323 Cod civil

REGULI GENERALE APLICABILE TUTUROR CONTRACTELOR:

1. Poate încheia un contract orice persoană care are **capacitate de exercițiu**, nu este declarată incapabilă de lege și nici oprită de lege să încheie anumite contracte;

2. Partea care se angajează într-o negociere trebuie să respecte **cerințele bunei-credințe**. Părțile nu pot conveni limitarea sau excluderea obligației de a respecta cerințele bunei-credințe;

3. Partea care inițiază, continuă sau rupe negocierile contrar bunei-credințe, **răspunde pentru prejudiciul cauzat celeilalte părți**;

4. Părțile au **obligația de confidențialitate** în negocierile precontractuale;

5. Contractul se încheie în momentul și în locul în care acceptarea ofertei de a contracta ajunge la ofertant (la cel care a făcut oferta);

6. Oferta și acceptarea trebuie emise în **forma cerută de lege pentru încheierea valabilă a contractului**;

7. **Consimțământul** părților la încheierea contractului trebuie să fie **serios, liber și exprimat în cunoștință de cauză**;

8. Obiectul contractului îl reprezintă operațiunea juridică, precum vânzarea, locațiunea, împrumutul și alte asemenea convenită de părți, astfel cum aceasta reiese din ansamblul drepturilor și obligațiilor contractuale;

9. **Obiectul contractului** trebuie să fie **determinat** (sau cel puțin, **determinabil**) și **licit** (să nu fie interzis de lege sau să contravină ordinii publice și bunelor moravuri), **sub sancțiunea nulității absolute**;

10. Pot face obiectul unei prestații contractuale **doar bunurile care sunt în circuitul civil**;

11. **Bunurile viitoare pot face obiectul unui contract** (în legea unei prevederi legale contrare);

12. **Cauza este motivul care determină fiecare parte să încheie contractul. Cauza trebuie să existe, să fie licită și morală**;

13. **Cauza este ilicită** când:

- este **contrară legii și ordinii publice** sau atunci când
- **contractul este doar mijlocul pentru a eluda aplicarea unei norme legale imperative**;

14. Cauza este **imorală** atunci când este **contrară bunelor moravuri**;

15. Cauza ilicită sau imorală atrage nulitatea absolută a contractului;

16. **Înscrisul care constată încheierea contractului poate fi sub semnătură privată sau autentic, având forța probantă prevăzută de lege.**

Există **anumite contracte pentru care legea impune forma autentică sub sancțiunea nulității absolute**:

- contractul de donație;
- contractul de vânzare-cumpărare având ca obiect terenuri sau imobile având destinația de locuință;
- contractul de ipotecă imobiliară;
- contractul de întreținere

Înscrierea drepturilor în Cartea Funciară se face doar în baza actelor autentice.

17. Orice contract încheiat cu încălcarea dispozițiilor cerute de lege pentru încheierea sa valabilă, este supus nulității, dacă prin lege nu se prevede o altă sancțiune;

18. Contractul lovit de nulitate absolută sau anulat este considerat a nu fi fost niciodată încheiat.

Desființarea contractului atrage, în condițiile legii, și desființarea actelor subsecvente (ulterioare) încheiate în baza lui;

19. **Nulitatea unui contract poate fi acoperită prin confirmare sau alte moduri anume prevăzute de lege**;

20. Contractele se interpretează după voința concordantă a părților (în funcție de scopul contractului, de negocierile purtate între părți, de practici și de comportamentul părților ulterior încheierii etc.).

21. Clauzele se interpretează unele prin altele în sensul în care pot produce efecte, iar nu în acela în care nu ar produce niciun efect.

22. Contractul valabil încheiat are putere de lege între părțile contractante.

Contractul se modifică sau încetează numai prin acordul părților ori din cauze autorizate de lege;

Contractul poate fi modificat de instanța de judecată, în mod excepțional și doar dacă au intervenit situații excepționale (imprevizibile) care ar face vădit injustă obligarea debitorului la executarea obligației asumate;

23. Promisiunea de a contracta trebuie să conțină toate acele clauze ale contractului promis, în lipsa cărora părțile nu ar putea executa promisiunea;

24. Contractul produce efecte numai între părți, dacă prin lege nu se prevede altfel;

25. *La moartea unuia dintre părțile contractante, drepturile și obligațiile contractuale ale acestuia se transmit succesorilor săi universali sau cu titlu universal, dacă prin lege, din stipulația părților ori din natura contractului nu rezultă contrariul.*

CONTRACTE SPECIALE

DESPRE VÂNZARE și SCHIMB

Sediul materiei: art. 1.650 – 1.765 Cod civil

1) Ce este vânzarea?

Vânzarea este contractul prin care vânzătorul **transmite** sau, după caz, se obligă să transmită cumpărătorului **proprietatea unui bun în schimbul unui preț** pe care cumpărătorul se obligă să-l plătească.

2) Cine poate cumpăra sau vinde?

Pot cumpăra sau vinde toți cei cărora nu le este interzis prin lege.

3) Cine nu poate cumpăra?

Nu pot cumpăra, direct sau prin interpuși:

- **mandatarii**, pentru bunurile pe care sunt însărcinați să le vândă, **cu excepția cazului** în care reprezentantul a fost împuternicit expres în acest sens sau cuprinsul contractului a fost determinat în asemenea mod încât să excludă posibilitatea unui conflict de interese;
- **părinții, tutorele, curatorul, administratorul provizoriu**, pentru bunurile persoanelor pe care le reprezintă;
- **funcționarii publici, judecătorii sindici și alte asemenea persoane care ar putea influența** condițiile vânzării făcute prin intermediul lor

4) Cine nu poate vinde?

Nu pot vinde mandatarii, părinții, tutorele, funcționarii publici și alte asemenea persoane nu pot vinde bunurile proprii pentru un preț care constă într-o sumă de bani provenită din vânzarea sau exploatarea bunului sau patrimoniului pe care îl administrează.

5) Ce bunuri se pot vinde?

Orice bun poate fi vândut în mod liber, dacă **vânzarea nu este interzisă sau limitată prin lege, convenție sau testament.**

Se pot vinde bunurile viitoare.

Se pot vinde drepturile litigioase. Un drept este considerat litigios doar dacă există un proces început și neterminat cu privire la existența sau întinderea sa.

Se poate vinde o moștenire, cu condiția ca succesiunea să fie deschisă.

6) În ce constă prețul vânzării?

Prețul constă într-o **sumă de bani** și trebuie **să fie serios, determinat sau determinabil.**

Vânzarea este anulabilă dacă prețul este stabilit fără intenția de-a fi plătit.

Vânzarea este anulabilă și dacă prețul este într-atât de disproportionat față de valoarea bunului, încât este evident că părțile nu au dorit să consimtă la o vânzare.

7) Cum se poate face dovada plății prețului?

Dacă plata prețului se face **prin virament bancar** data plății este aceea la care contul creditorului (adică al vânzătorului) a fost alimentat cu suma de bani care a făcut obiectul plății.

Ordinul de plată semnat de cumpărător și vizat de instituția de credit plătitoare prezumă efectuarea plății până la proba contrară.

Debitorul (cumpărătorul) **are oricând dreptul să solicite instituției de credit a creditorului (vânzătorul) o confirmare în scris a efectuării plății prin virament.** Această confirmare constituie dovada plății.

8) Cine plătește cheltuielile vânzării?

Dacă părțile nu s-au înțeles altfel, cheltuielile pentru încheierea contractului de vânzare sunt în sarcina **cumpărătorului.**

9) Ce se întâmplă în cazul nerespectării de către una dintre părți a promisiunii de vânzare sau a promisiunii de cumpărare?

Când una dintre părțile care au încheiat o promisiune bilaterală de vânzare refuză, nejustificat, să încheie contractul promis, **cealaltă parte poate cere**

pronunțarea unei hotărâri care să țină loc de contract, dacă toate celelalte condiții de validitate sunt îndeplinite.

10) Ce obligații principale are vânzătorul?

- **să transmită proprietatea bunului;**
- **să predea bunul;**
- **să-l garanteze pe cumpărător contra evicțiunii și viciilor bunului;**
- în privința imobilelor înscrise în cartea funciară obligația de a strămuta proprietatea cuprinde și **obligația de a preda înscrisurile necesare pentru efectuarea înscrierii în cartea funciară;**
- vânzătorul are și obligația **predării tuturor înscrisurilor care stau la baza dreptului său de proprietate** (de ex. contract de vânzare – cumpărare, Titlu de Proprietate, contract de schimb, etc.)

11) Ce obligații principale are cumpărătorul?

- **să preia bunul vândut;**
- **să plătească prețul**

12) Există anumite varietăți de vânzări cărora li se aplică reguli speciale?

Da, aceste tipuri de vânzări sunt:

- **vânzarea bunurilor imobile** (art. 1.741 – 1.745 Cod civil);
- **vânzarea terenurilor forestiere** (art. 1.746 Cod civil);
- **vânzarea moștenirii** (art. 1.747 – 1.756 Cod civil);
- **vânzarea cu plata prețului în rate și rezerva proprietății** (art. 1.755 – 1.757 Cod civil);
- **vânzarea cu opțiune de răscumpărare** (art. 1.758 – 1.762 Cod civil).

13) Unele reguli speciale de vânzare a imobilelor

Contractul de vânzare-cumpărare având ca obiect **un apartament, un teren sau un teren pe care se află o construcție** trebuie încheiat **în formă autentică notarială, sub sancțiunea nulității absolute a contractului.**

Atunci când se vinde un imobil determinat, fără indicarea suprafeței, pentru un preț total, nici cumpărătorul și nici vânzătorul nu pot cere rezoluțiunea ori modificarea prețului pe motiv că suprafața este mai mică ori mai mare decât au crezut;

Terenurile din fondul forestier aflate în proprietate privată se pot vinde cu **respectarea, în ordine, a dreptului de preempțiune al coproprietarilor sau vecinilor.**

14) Ce înseamnă vânzarea moștenirii?

O varietate a vânzării introdusă în Codul civil este vânzarea moștenirii.

Vânzarea unei moșteniri se încheie **numai în formă autentică, sub sancțiunea nulității absolute a contractului.**

Vânzarea drepturilor succesoriale este posibilă **numai după ce succesiunea a fost deschisă** (succesiunea se deschide prin moartea autorului succesiunii) și **numai după ce succesibilul a acceptat succesiunea**. Orice pact asupra unei succesiuni viitoare este lovit de nulitate absolută;

Vânzarea are ca obiect drepturi succesoriale ale moștenitorului, care poartă asupra unei universalități (sau asupra unei cote-părți dintr-o universalitate) ce **cuprinde deopotrivă bunuri, drepturi și obligații**;

Vânzătorul de drepturi succesoriale garantează cumpărătorului numai calitatea sa de moștenitor, iar nu și întinderea sau compunerea universalității transmise (nu garantează decât în ceea ce privește faptul că este moștenitor, nu garantează despre faptul că defunctul a avut sau nu avere).

Vânzătorul rămâne răspunzător pentru datoriile moștenirii vândute.

15) Ce ar trebui să mai știm despre vânzări?

Atunci când, **într-o vânzare cu plata prețului în rate**, obligația de plată este garantată cu **rezerva dreptului de proprietate**, cumpărătorul dobândește dreptul de proprietate la **data achitării ultimei rate din preț**, riscul bunului fiind însă transferat cumpărătorului de la momentul predării acestuia;

Vânzarea cu opțiune de răscumpărare este o vânzare afectată de condiție rezolutorie prin care **vânzătorul își rezerva dreptul de a răscumpăra bunul sau dreptul transmis cumpărătorului**. Aceasta opțiune **nu poate** fi stipulată **pentru o perioadă mai mare de 5 ani**;

Este important de reținut că în urma intrării în vigoare a Noului Cod Civil (adică **începând cu data de 1 octombrie 2011**) **se abrogă interdicția din Legea nr. 112/1995** (așa zisă lege a caselor naționalizate), **care stipula că apartamentele dobândite în temeiul acestei legi nu pot fi înstrăinate 10 ani de la data cumpărării**;

Până la dovada contrară, **înstrăinarea cu titlu oneros către un descendent ori un ascendent privilegiat sau către soțul supraviețuitor este prezumată a fi donație** dacă înstrăinarea s-a făcut **cu rezerva uzufructului, uzului ori abitației sau în schimbul întreținerii pe viața ori a unei rente viagere**. Prezumția operează numai în favoarea descendenților, ascendenților privilegiați și a soțului supraviețuitor ai defunctului, dacă aceștia nu au consimțit la înstrăinare. Astfel, vânzarea unui bun de către părinți către un copil, cu rezervarea de către părinți a dreptului de uzufruct, uz sau abitație, încheierea unui contract de întreținere între părinți și copil sunt prezumate a fi donații, până la proba contrară.

CONTRACTUL DE SCHIMB (art. 1.763 – 1.765 Cod civil).

1. Ce este contractul de schimb?

Schimbul este contractul prin care fiecare dintre părți, denumite copermutanți, transmite sau, după caz, se obligă să transmită un bun pentru a dobândi un altul.

2. Care sunt regulile aplicabile contractului de schimb?

În privința contractului de schimb se aplică, în mod corespunzător, dispozițiile privitoare la vânzare.

CONTRACTUL DE LOCAȚIUNE

Sediul materiei: art. 1.777 – 1.850 Cod civil

1) Ce este contractul de locațiune?

Locațiunea (sau închirierea) este contractul prin care o parte, numită locator, se obligă să asigure celeilalte părți, numite locatar, folosința unui bun pentru o anumită perioadă, în schimbul unui preț, numit chirie.

2) Ce se poate închiria?

Toate bunurile, atât mobile, cât și imobile, pot face obiectul locațiunii, dacă legea nu prevede altfel.

3) Care este prețul închirierii?

Chiria poate consta într-o sumă de bani sau în orice alte bunuri sau prestații.

4) Când se încheie contractul de închiriere?

Contractul de închiriere se consideră încheiat îndată ce părțile au convenit asupra bunului și prețului.

5) Se poate înscrie contractul de închiriere în cartea funciară? Ce formă trebuie să aibă contractul?

Dacă părțile convin astfel, contractul de închiriere având ca obiect un imobil se poate nota în cartea funciară, în acest caz fiind necesar ca actul să fie încheiat în forma autentică notarială.

6) Care este perioadă maximă pentru închiriere?

Locațiunile nu se pot încheia pentru o perioadă mai mare de 49 ani. Dacă părțile stipulează un termen mai mare, acesta se reduce de drept la 49 ani.

7) Care sunt obligațiile locatarului?

- să predea locatarului bunul dat în locațiune;
- să mențină bunul în stare corespunzătoare de folosință pe toată durata locațiunii;
- să asigure locatarului liniștită și utila folosință a bunului pe tot timpul locațiunii

8) Care sunt obligațiile locatarului?

- să ia în primire bunul dat în locațiune;
- să plătească chiria și în cuantumul stabilite în contract;
- să folosească bunul cu prudență și diligență;
- să restituie bunul la încetarea, din orice cauză, a contractului de locațiune.

9) Care sunt avantajele unui contract de locațiune încheiat la notar?

- Contractul de locațiune încheiat în formă autentică notarială constituie titlu executoriu pentru plata chiriei la termenele și în condițiile stabilite în contract;
- În privința obligației de restituire a bunului dat în locațiune, contractul încheiat pe durată determinată și constatat prin înscris autentic notarial constituie, în condițiile legii, titlu executoriu la expirarea termenului.

10) Unele reguli particulare ce trebuie avute în vedere la închirierea locuințelor:

Sediul materiei: art. 1.824 – 1.835 Cod civil

- Atunci când contractul de închiriere s-a încheiat fără determinarea duratei și nu s-a convenit altfel, chiriașul poate denunța contractul prin notificare, cu respectarea unui termen de preaviz care nu poate fi mai mic decât sfertul intervalului de timp pentru care s-a stabilit plata chiriei;
- Nu sunt premise clauzele din contractele de închiriere care prevăd că locatarul este obligat să încheie o asigurare cu un asigurător impus de locator;
- Nu este permis ca locatorul să fie îndreptățit să diminueze sau să suprime, fără contraprestație echivalentă, prestațiile la care s-a obligat prin contract;
- La încheierea unui nou contract de închiriere a locuinței chiriașul are, la condiții egale, drept de preferință. El nu are însă acest drept atunci când nu și-a executat corespunzător obligațiile născute în baza închirierii anterioare.
- În cazul în care, fără justificare, una dintre părțile contractului de închiriere nu își execută obligațiile născute din contract, cealaltă parte are dreptul la rezilierea contractului;
- Locatorul poate cere instanței rezilierea contractului de închiriere când chiriașul are un comportament care face imposibilă conviețuirea cu celelalte persoane care locuiesc în imobil sau împiedică folosirea normală a locuinței sau a părților comune;

- Evacuarea chiriașilor se face în baza unei hotărâri judecătorești;
- Chiriașul poate ceda contractul de închiriere numai cu acordul scris al proprietarului;
- Contractul de închiriere a locuinței încetează în termen de 30 zile de la data înregistrării decesului chiriașului. În acest termen, soțul supraviețuitor, descendenții și ascendenții chiriașului au dreptul să opteze pentru continuarea contractului de închiriere până la expirarea duratei acestuia, dacă sunt menționați în contract și dacă au locuit împreună cu chiriașul.

11. Dacă un bun dat în locațiune este înstrăinat, contractul de locațiune este opozabil dobânditorului?

Dacă bunul dat în locațiune este înstrăinat, dreptul locatarului este opozabil dobânditorului, după cum urmează:

- în cazul imobilelor înscrise în cartea funciară, dacă locațiunea a fost notată în cartea funciară;
- în cazul imobilelor neînscrise în cartea funciară, dacă data certă a locațiunii este anterioară datei certe a înstrăinării;
- în cazul imobilelor supuse unor formalități de publicitate, dacă locatarul a îndeplinit aceste formalități;
- în cazul celorlalte bunuri mobile, dacă la data înstrăinării bunul se afla în folosința locatarului.

Dacă părțile convin astfel, locațiunea încetează în cazul înstrăinării bunului dat în locațiune.

Cu toate acestea, locațiunea rămâne opozabilă dobânditorului chiar și după ce locatarului i s-a notificat înstrăinarea, pentru un termen de două ori mai mare decât cel care s-ar fi aplicat notificării denunțării contractului.

Locatarul cărui i s-a comunicat încetarea contractului cu respectarea prevederilor legale nu are drept la despăgubire nici împotriva locatarului, nici împotriva dobânditorului.

Subspecie de locațiune - ARENDA (art. 1836 – 1850 Cod civil)

1) Ce este arenda?

Contractul de arendare este un contract prin care una dintre părți, numită arendator, transmite celeilalte părți, numită arendaș, bunuri agricole în vederea exploatării în schimbul unui preț, numit arendă, stabilite de părți.

2) Ce bunuri pot fi arendate?

Pot fi arendate orice bunuri agricole, cum ar fi: terenurile cu destinație agricolă, terenurile ocupate cu construcții și instalații agrozootehnice, amenajările piscicole, platformele și spațiile de depozitare care servesc nevoilor producției agricole, animalele, mașinile, utilajele, construcțiile de orice fel destinate exploatării agricole.

3) Se poate înscrie contractul de arendă în cartea funciară? Ce formă trebuie să aibă contractul?

Dacă părțile convin astfel contractul de arendă se poate nota în cartea funciară, în acest caz fiind necesar ca actul să fie încheiat în formă autentică notarială.

4) Ce alte condiții mai trebuie îndeplinite?

Sub sancțiunea unei amenzi civile stabilite de instanța de judecată pentru fiecare zi de întârziere, arendașul trebuie să depună un exemplar al contractului la consiliul local în a cărui rază teritorială se află bunurile agricole arendate, pentru a fi înregistrat într-un registru special ținut de secretarul consiliului local.

5) Schimbarea categoriei de folosință

Arendașul poate schimba categoria de folosință a terenului arendat numai cu acordul prealabil, dat în scris, de către proprietar și cu respectarea legii.

6) Alte avantaje ale contractului de arendă încheiat la notar

Contractul de arendă încheiat în formă autentică notarială constituie titluri executorii pentru plata arendeii la termenele și modalitățile stabilite în contract.

7) Este permisă subarendarea?

Subarendarea totală sau parțială este interzisă sub sancțiunea nulității absolute.

8) Când încetează contractul?

Contractul de arendare încetează prin decesul, incapacitatea sau falimentul arendașului.

CONTRACTUL DE MANDAT

Sediul materiei: art. 2.009 – 2.038 Cod civil

1) Ce este mandatul?

Mandatul este contractul prin care o parte, numită mandatar, se obligă să încheie unul sau mai multe acte juridice pe seama celeilalte părți, numită mandant.

2) Care este puterea de reprezentare?

De regulă, mandatarul îl reprezintă pe mandant la încheierea actelor pentru care a fost împuternicit.

Înscrisul în baza căruia are loc reprezentarea se numește **procură**.

3) Ce formă poate să îmbrace mandatul?

Contractul de mandat poate fi încheiat în formă autentică notarială.

4) Când este obligatorie forma autentică notarială obligatorie?

Mandatul dat pentru încheierea unui act juridic supus, potrivit legii, unei anumite forme trebuie să respecte acea formă, sub sancțiunea aplicabilă actului însuși.

Forma autentică notarială este obligatorie atunci când **mandatul este dat pentru încheierea unui act autentic notarial**, de exemplu pentru încheierea unui contract de ipotecă imobiliară sau unui contract de vânzare-cumpărare având ca obiect un teren sau un imobil având destinație de locuință.

5) Care este durata mandatului?

Dacă părțile nu au prevăzut un termen, **contractul de mandat încetează în trei ani de la încheierea lui.**

6) Care este întinderea mandatului?

- **Mandatul general** îl autorizează pe mandatar să efectueze numai acte de conservare și de administrare;
- Pentru a încheia acte de înstrăinare sau grevare, tranzacții ori compromisuri, pentru a putea intenta acțiuni în justiție, mandatarul trebuie să fie **împuternicit în mod expres (mandat special).**

7) Care sunt obligațiile mandatarului?

- a) **executarea mandatului:** mandatarul nu poate să depășească limitele stabilite prin mandat.
- b) **diligența:** dacă mandatul este cu titlu oneros mandatarul este ținut să execute mandatul cu diligența unui bun proprietar. Dacă mandatul e cu titlu gratuit mandatarul este obligat să-l îndeplinească cu diligența pe care o manifestă în propriile afaceri;
- c) **să dea socoteală:** orice mandatar este ținut să dea socoteală despre gestiunea sa și să remită mandantului tot ceea ce a primit în temeiul împuternicirii sale;
- d) **substituirea făcută de mandatar:** mandatarul este ținut să îndeplinească personal mandatul, cu excepția cazului în care mandantul l-a autoriza expres să-și substituie o altă persoană în executarea în tot sau în parte a mandatului.

8) Care sunt obligațiile mandantului?

- a) **să pună la dispoziția mandatarului mijloacele necesare executării mandatului;**
- b) mandantul este obligat **să repare prejudicial suferit de către mandatar în executarea mandatului;**
- c) **dacă mandatul este cu titlu oneros mandantul este obligat să plătească mandatarului remunerația,** chiar și în cazul în care, fără culpa mandatarului, mandatul nu a putut fi executat.

9) Care sunt modalitățile de încetare a mandatului?

Mandatul încetează prin:

- a) **revocarea** sa de către mandant;
- b) **renunțarea** mandatarului;
- c) **moartea, incapacitatea sau falimentul mandantului ori a mandatarului.**

Mandantul poate oricând revoca mandatul, expres sau tacit, indiferent de forma în care a fost încheiat contractul de mandat și chiar dacă a fost declarat irevocabil.

Împuternicirea dată unui nou mandatar pentru aceeași afacere revocă mandatul inițial.

10) Ce trebuie făcut în cazul revocării procurii autentice notariale?

Dacă **procura a fost dată în formă autentică notarială**, în vederea informării terților, notarul public căruia i se solicită să autentifice revocarea unei asemenea procuri este obligat să transmită, de îndată, revocarea către Registrul național notarial, ținut în format electronic, potrivit legii.

Notarul public care autentifică actul pentru încheierea căruia a fost dată procura are obligația să verifice la Registrul național notarial dacă acea procură a fost revocată.

Dispozițiile de mai sus sunt aplicabile și în cazul autentificărilor realizate de misiunile diplomatice și oficiile consulare ale României.

11) Există anumite forme specifice de mandat care au fost reglementate special în Codul Civil?

Da, *art. 180 alin. 2 Cod civil reglementează instituția mandatului pentru cauză de incapacitate*, conform căruia o persoană poate desemna, prin act unilateral sau prin **contract de mandat**, încheiate **în formă autentică**, o persoană care să fie numită curator al său, în cazul în care s-ar impune luarea acestei măsuri de ocrotire în persoana mandantului.

O măsură de ocrotire similară poate fi luată și în cazul minorilor întrucât, conform prevederilor *art. 114 alin. 1 Cod civil*, părintele poate desemna, prin act unilateral sau prin **contract de mandat**, încheiate **în formă autentică** ori, după caz, prin testament, persoana care urmează a fi numită tutore al copiilor săi.

Asemenea acte nu conduc în mod automat la dobândirea, de către persoana desemnată, a calității de curator/tutore, însă instanța de tutelă (singura abilitată să dispună măsura de ocrotire) va ține cont de dorința exprimată prin actul autentic, desemnând cu prioritate în funcția de curator/tutore pe cel care a acceptat mandatul conferit.

Un alt mandat special este cel reglementat de *art. 314 Cod civil* și definit ca "mandatul convențional" al soților, prin care un soț poate să dea mandat celuilalt soț să îl reprezinte pentru exercitarea drepturilor pe care le are potrivit regimului matrimonial.

Tot în privința soților, **art. 315 Cod civil reglementează instituția mandatului judiciar**, potrivit căruia în cazul în care unul dintre soți se află în imposibilitate de a-și manifesta voința, celălalt soț poate cere instanței de tutelă încuviințarea de a-l reprezenta pentru exercitarea drepturilor pe care le are potrivit regimului matrimonial. Prin *hotărârea pronunțată se stabilesc condițiile, limitele și perioada de valabilitate a acestui mandat*. În afara altor cazuri prevăzute de lege, mandatul încetează atunci când soțul reprezentat nu se mai află în situația prevăzută anterior, sau când este numit un tutore ori, după caz, un curator.

DESPRE REPREZENTARE

1. Din ce poate rezulta puterea de reprezentare?

Puterea de a reprezenta poate rezulta fie din:

- **lege** (de exemplu: părinții își reprezintă copiii minori până la vârsta de 14 ani, administratorii reprezintă societatea comercială în conformitate cu dispozițiile legale etc.);

- dintr-**un act juridic**;

- dintr-**o hotărâre judecătorească**.

2. Ce formă trebuie să îmbrace împuternicirea?

Împuternicirea nu produce efecte decât dacă este dată cu respectarea formelor pentru încheierea valabilă a contractului pe care reprezentantul urmează să îl încheie.

Astfel, dacă împuternicirea este dată în vederea încheierii unui contract pentru care legea cere forma autentică și împuternicirea trebuie dată tot în formă autentică.

3. Poate împuternicitul (reprezentantul) să încheie un contract cu sine însuși sau cu o altă persoană pe care tot el o reprezintă?

Se poate încheia un asemenea contract în cazul în care reprezentantul a fost împuternicit expres în acest sens sau cuprinsul contractului a fost determinat în asemenea mod încât să excludă posibilitatea unui conflict de interese;

4. Cum poate înceta împuternicirea?

Puterea de reprezentare încetează:

- prin renunțarea de către reprezentant la împuternicire;
- prin revocarea împuternicirii de către cel reprezentat;
- prin decesul sau incapacitatea reprezentantului sau a reprezentatului.

CONTRACTUL DE COMODAT (sau Împrumutul de folosință)

Sediul materiei: art. 2.146 – 2.157 Cod civil

1. Ce înseamnă contractul de comodat?

Este contractul prin care o persoană – numită comodant – dă cu titlu gratuit, unei alte persoane – numită comodatatar, un bun mobil sau imobil pentru ca acesta din urmă să îl folosească, cu obligația de a-l restitui după un anumit timp.

2. Ce drepturi și obligații are comodatatarul?

Comodatatarul are dreptul să folosească bunul conform destinației acestuia (fie după natura bunului, fie conform contractului).

Comodatatarul este obligat:

- să păstreze și să conserve bunul împrumutat;
- să folosească bunul conform destinației lui;
- să nu permită unui terț să folosească bunul decât cu aprobarea prealabilă a comodantului;
- să suporte cheltuielile necesare pentru folosirea bunului;
- să înapoieze bunul la împlinirea termenului convenit.

3. Care sunt avantajele încheierii contractului de comodat în formă autentică?

În cazul în care comodatarul nu își îndeplinește obligația de restituire a bunului, contractul de comodat încheiat **în formă autentică** sau printr-un înscris sub semnătură privată cu dată certă constituie **titlu executoriu**, în condițiile legii, în cazul încetării prin decesul comodataramului sau prin expirarea termenului.

CONTRACTUL DE RENTĂ VIAGERĂ

Sediul materiei: art. 2.242 – 2.253 Cod civil

1) Ce înseamnă contractul de rentă viageră?

Contractul de rentă viageră este acel contract prin care o parte, numită debirentier, se obligă să efectueze în folosul unei anumite persoane, numită credirentier, prestații periodice, constând în sume de bani sau alte bunuri fungibile.

2) Cum se poate constitui o rentă viageră?

Renta viageră poate fi constituită fie cu titlu oneros, în schimbul unui capital de orice natură, fie cu titlu gratuit.

3) Pe ce durată se poate constitui renta viageră?

Renta viageră poate fi constituită pe durata vieții mai multor persoane. În acest caz, dacă părțile nu convin altfel, obligația de plată a rentei încetează la data la care decedează ultima dintre aceste persoane.

4) Există cazuri în care contractul de rentă viageră nu produce niciun efect?

Da, este lovit de nulitate absolută contractul care stipulează o rentă pe durata vieții unui terț care era decedat în ziua încheierii contractului.

Nu produce efecte contractul prin care s-a constituit, cu titlu oneros, o rentă pe durata vieții unei persoane care, la data încheierii contractului, suferea de o boală din cauza căreia a murit în interval de cel mult 30 zile de la această dată.

5) Se poate cere executarea silită a ratelor?

Da, credentierul poate cere sechestrul și vânzarea bunurilor debirentierului, până la concurența unei sume suficiente spre a asigura plata rentei pentru viitor.

6) Se poate cere rezoluțiunea contractului de rentă viageră?

Rezoluțiunea contractului de rentă viageră poate fi cerută doar de către creditorul rentei constituită cu titlu oneros dacă debirentierul nu depune garanția promisă în vederea executării obligației sale sau diminuează această garanție.

Debitorul rentei (debirentierul), însă, **nu se poate** libera de plata rentei oferind restituirea capitalului și renunțând la restituirea ratelor plătite.

7) Există o prezumție legală în legătură cu contractul de rentă viageră?

Da, în sensul că **până la dovada contrară, înstrăinarea cu titlu oneros către un descendent (copii, nepoți etc.), ori un ascendent privilegiat (părinte) sau către soțul supraviețuitor este prezumată a fi donație dacă înstrăinarea s-a făcut cu rezerva uzufructului, uzului ori abitației sau în schimbul întreținerii pe viață ori a unei rente viagere.**

Prezumția operează numai în favoarea descendenților, ascendenților privilegiați și a soțului supraviețuitor, dacă aceștia nu au consimțit la înstrăinare.

CONTRACTUL DE ÎNTREȚINERE

Sediul materiei: art. 2.254 – 2.263 Cod civil

1. Ce înseamnă contract de întreținere?

Este acel contract prin care o parte se obligă să efectueze în folosul celeilalte părți sau al unei alte persoane (un terț) prestațiile necesare întreținerii și îngrijirii pentru o anumită durată.

2. În ce formă se încheie contractul de întreținere?

Contractul de întreținere se **încheie numai în formă autentică, sub sancțiunea nulității absolute.**

3. Cum se poate constitui contractul de întreținere?

Contractul de întreținere se poate constitui în favoarea beneficiarului **fie cu titlu gratuit** (în acest caz, cel care se obligă la prestarea întreținerii făcând o donație către beneficiarul întreținerii), **fie cu titlu oneros** – în schimbul unui capital de orice natură (în sensul că, prin contract, creditorul obligației de întreținere – beneficiarul – cel care se obligă la întreținere – fie un bun mobil sau imobil, fie o sumă de bani, în schimbul obligației pe care debitorul și-o asumă de a-i presta creditorului întreținerea).

4. Pe ce durată se poate constitui contractul de întreținere?

Contractul de întreținere se poate constitui **fie pentru o perioadă determinată, fie pe durata vieții.**

Întreținerea poate fi constituită pe durata vieții mai multor persoane, iar obligația de plată (de prestare a întreținerii) încetează la data la care decedează ultima dintre aceste persoane.

Obligația de întreținere poate fi stabilită în favoarea unei terțe persoane.

Este lovit de nulitate absolută contractul care stipulează obligația de întreținere în favoarea unui terț care era decedat în ziua încheierii contractului.

5. Care sunt obligațiile debitorului obligației de întreținere (ale celui care se obligă la prestarea întreținerii)?

- să asigure o garanție de executare a obligației prin înscrierea unui privilegiu sau a unei ipoteci legale asupra bunului pe care l-a primit de la beneficiarul întreținerii (creditorul obligației de întreținere) – dacă contractul de întreținere a fost încheiat cu titlu oneros;

- să asigure creditorului (beneficiarului obligației de întreținere): hrană, îmbrăcăminte, încălțăminte, menaj, folosința unei locuințe corespunzătoare, îngrijire și cheltuieli necesare în caz de boală;

- să suporte cheltuielile de înmormântare și să se ocupe de înmormântarea creditorului obligației de întreținere – în cazul în care întreținerea are caracter viager.

6. Creditorul (beneficiarul) obligației de întreținere își poate ceda dreptul la întreținere?

Nu. Dreptul la întreținere este un drept personal, care nu poate fi nici cedat și nici supus urmării.

7. Poate fi înlocuită obligația de întreținere?

Obligația de întreținere **poate fi înlocuită de către instanța de judecată**, la cererea oricăreia dintre părți (chiar și numai temporar) – cu plata unei sume de bani corespunzătoare, dacă:

- prestarea sau primirea în natură a întreținerii nu mai poate continua din motive obiective;

- debitorul întreținerii decedează și nu intervine o înțelegere între părți (respectiv între moștenitorii debitorului și beneficiarul întreținerii).

8. Cum încetează contractul de întreținere?

Obligația de întreținere încetează:

- prin decesul creditorului întreținerii;

- prin ajungerea la termen (dacă contractul de întreținere a fost încheiat pe o durată determinată);

- prin rezoluțiunea contractului – atunci când aceasta este cerută de către una dintre

părțile contractante în cazul în care comportamentul celeilalte părți face imposibilă executarea contractului de întreținere în condiții conforme bunelor moravuri.

9. Există o prezumție legală în legătură cu contractul de întreținere?

Da, în sensul că **până la dovada contrară, înstrăinarea cu titlu oneros către un descendent (copii, nepoți etc.), ori un ascendent privilegiat (părinte) sau către soțul supraviețuitor este prezumată a fi donație dacă înstrăinarea s-a făcut cu rezerva uzufructului, uzului ori abitației sau în schimbul întreținerii pe viață ori a unei rente viagere.**

Prezumția operează numai în favoarea descendenților, ascendenților privilegiați și a soțului supraviețuitor, dacă aceștia nu au consimțit la înstrăinare.

TRANZACȚIA

Sediul materiei: art. 2.267 – 2.278 Cod civil

1. Ce este tranzacția?

Tranzacția este contractul prin care părțile previn sau sting un litigiu, inclusiv în fața executării silite, prin concesiuni sau renunțări reciproce la drepturi ori prin transferul unor drepturi de la una la cealaltă.

2. Există aspecte cu privire la care părțile nu pot tranzacționa?

Nu se poate tranzacționa asupra:

- capacității sau stării civile a persoanelor;
- cu privire la drepturi la care părțile nu pot dispune potrivit legii (de exemplu: obligația de întreținere a părinților față de copiii lor minori, nu poate face obiectul unei tranzacții în cadrul unui proces de partaj al bunurilor foștilor soți).

3. Când este nulă o tranzacție?

O tranzacție este nulă atunci când:

- are ca obiect executarea unui act juridic lovit de nulitate absolută, în afară de cazul în care părțile au tranzacționat asupra nulității;
- se încheie pe baza unor înscrisuri dovedite ulterior ca fiind false.

4. Cum se constată o tranzacție?

Pentru a putea fi dovedită, tranzacția trebuie să fie încheiată în scris. Este recomandabilă încheierea sa **în formă autentică**.

DESPRE GARANȚII

I. Fidejusiunea

Sediul materiei: art. 2.280 – 2.320 Cod civil

1. Ce este fidejusiunea?

Este contractul prin care o parte (numită fidejutor) se obligă față de cealaltă parte – care are într-un alt raport obligațional – calitatea de creditor, să execute, cu titlu gratuit sau în schimbul unei remunerații – obligația debitorului, dacă acesta din urmă nu o execută.

2. Cum se poate încheia fidejusiunea?

Fidejusiunea nu se prezumă.

Fidejusiunea trebuie asumată, în mod expres, **printr-un înscris autentic sau sub semnătură privată, sub sancțiunea nulității absolute.**

II. Ipoteca

Sediul materiei: art. 2.343 – 2.479 Cod civil

1. Ce este ipoteca?

Ipoteca este un drept real asupra bunurilor mobile sau imobile afectate executării unei obligații.

2. Ce poate constitui obiect al ipotecii?

Ipoteca poate avea ca obiect bunuri mobile sau imobile, corporale sau incorporale, bunuri determinate ori determinabile sau universalități de bunuri.

Nu pot fi ipotecate bunurile inalienabile sau insesizabile.

3. De câte feluri sunt ipotecile?

Ipotecile pot fi:

- **convenționale** (atunci când ele se instituie prin convenția părților, prin contract);

- **legale** (care iau naștere în virtutea legii).

4. Cum se constituie ipotecile imobiliare?

Contractul de ipotecă se încheie în formă autentică de către notarul public, sub sancțiunea nulității absolute.

Ipoteca se constituie prin înscrierea în Cartea Funciară.

Se pot ipoteca:

- imobilele cu accesoriile lor;
- uzufructul imobilelor și accesoriilor;
- cotele-părți din dreptul asupra imobilelor;
- dreptul de suprafață.

5. Cine beneficiază de ipotecă legală?

În afara altor cazuri prevăzute de lege, beneficiază de ipotecă legală:

- **vânzătorul, asupra bunului imobil vândut, pentru prețul datorat**, această dispoziție se aplică și în cazul schimbului cu sultă sau al dării în plată cu sultă în folosul celui care înstrăinează, pentru plata sultei datorate;

- **promitentul achizitor pentru neexecutarea promisiunii de a contracta** având ca obiect imobil înscris în cartea funciară, asupra imobilului respectiv, **pentru restituirea sumelor plătite în contul acestuia;**

- **cel care a împrumutat o sumă de bani pentru dobândirea unui imobil, asupra imobilului astfel dobândit**, pentru restituirea împrumutului;

- **cel care a înstrăinat un imobil în schimbul întreținerii, asupra imobilului înstrăinat, pentru plata rentei în bani corespunzătoare întreținerii neexecutate**; dreptul de proprietate al debitorului întreținerii nu se va înscrie în cartea funciară decât odată cu această ipotecă;

- **coproprietarii, pentru plata sultelor** sau a prețului datorat de coproprietarul adjudecatar al imobilului, ori prin garantarea creanței rezultând din evicțiune, asupra imobilelor ce au revenit coproprietarului ținând de o atare obligație;

- **arhitecții și antreprenorii care au convenit cu proprietarul să edifice, să reconstruiască sau să repare un imobil, asupra imobilului**, pentru garantarea sumelor datorate acestora, însă numai în limita sporului de valoare realizat;

- **legatarii cu titlu particular, asupra imobilelor din moștenire** cuvenite celui obligat la executarea legatului, pentru plata acestuia.

6. Ce este ipoteca mobiliară?

Este o nouă formă de ipotecă introdusă de Codul civil, care se constituie printr-un contract, încheiat în formă autentică, sau sub

semnătură privată, sub sancțiunea nulității absolute și care poate avea ca obiect:

- creanțe bănești născu te din contractul de vânzare, contractul de locațiune sau orice alt act încheiat cu privire la un bun, cele rezultate dintr-un contract de asigurare, cele născute în considerarea asumării unei obligații sau a constituirii unei garanții, a folosirii unei cărți de credit ori de debit ori a câștigării unui premiu la o loterie sau alte jocuri de noroc organizate în condițiile legii;

- creanțe constatate prin titluri nominative, la ordin sau la purtător;
- conturi bancare;
- acțiuni și părți sociale, valori mobiliare și alte instrumente financiare;
- drepturi de proprietate intelectuală și orice alte bunuri incorporale;
- petrolul, gazul natural și celelalte resurse minerale care urmează a fi extrase;
- efectivele de animale;
- recoltele care urmează a fi culese;
- pădurile care urmează a fi tăiate;
- bunurile corporale care fac obiectul unui contract de locațiune, care sunt deținute în vederea vânzării, închirierii ori furnizării în temeiul unui contract de prestări de servicii, care sunt furnizate în temeiul unui contract de prestări de servicii, precum și materia primă și materialele destinate a fi consumate sau prelucrate în exploatarea unei întreprinderi, produsele în curs de fabricație și produsele finite;
- echipamentele, instalațiile și orice alte bunuri destinate să servească în mod durabil exploatării unei întreprinderi;
- orice alte bunuri mobile, corporale sau incorporale.

7. Cum se sting ipotecile?

Ipoteca imobiliară se stinge prin radierea din cartea funciară sau prin pieirea totală a bunului;

Ipoteca mobilă se stinge, iar ipoteca imobiliară se poate radia pentru una dintre următoarele cauze:

- a) stingerea obligației principale prin oricare dintre modurile prevăzute de lege;
- b) neîndeplinirea evenimentului de care depinde nașterea obligației garantate ori îndeplinirea evenimentului de care depinde stingerea acesteia;
- c) neîndeplinirea evenimentului de care depinde nașterea ipotecii ori îndeplinirea evenimentului de care depinde stingerea acesteia;
- d) dobândirea de către creditor a bunului grevat;
- e) renunțarea expresă sau tacită a creditorului la ipotecă;
- f) în orice alte cazuri prevăzute de lege.